

S óriási engedményként, valamikor '56 nyarán kaptam végre beszélőt én is. Egy személyest. Édesanyám jött el. Nem volt még hatvanéves. Összeaszott kis öregasszony lett belőle. Négy évig nem láttam. Első pillanatban azt hittem, hogy valakit beöltöztettek anyámnak anyám helyett, s aztán a beszélgetés során, amikor is bizonygattam, hogy jól vagyok és semmi bajom, csak sikerült azonosítanom őt. Méternyire volt tőlem. Elöttem is drót, előtte is drót, s örök sétáltak közöttünk, és kiabálni kellett, hogy a nagy hangzavarban megértsük egymást, mert sűrűn egymás mellett álltak a rabok és látogatóink. Elmondtam, hogy merre sétáljanak a beszélő után, én majd felállok zárkám ablakába, s nézem őket. Így aztán láttam apámat is.

(Bulányi György: Napló)

**XXVII. évfolyam 5. szám
2020. május**

Bulányi Gy.: A fiúk le sem köpnek...	4368
Barcza B.: A szenvedésnek van értelme?	4371
Farkas I.: Váltófutás	4376
Horváth J.: Eucharisztia	4377
Kovács L.: Az ember komédiája	4383
Mezey A.: Az első hazai bázis közö9sségek	4384
Vincze E.: „Fényesebb a láncnál a kard...”	4388
P.D. Ouspensky: Egy ismeretlen tanítás	4390
Horváth I.: Tamás tanúságtétele	4392
Fityusné A. Zsuzsa:	4393
Böjte Cs.: Kedves Koronavírus!	4393
Habos L.: Versek...	4395
Bulányi Gy.: Hazaérkeztem	4395
GYÁSZHIR	4396
Kirány A.: Megemlékezés	4396

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

BULÁNYI GYÖRGY

A FIÚK LE SEM KÖPNEK, HA...

Azért jöttem, hogy életük legyen, és az bőséges legyen – mondja Jézus, amikor jó pásztornak mondja magát. Mondják, hogy a Föld 12 milliárd embernél is többet tudna eltartani, de nem 12 milliárd autót is még hozzá. Az európai, az északamerikai ember, a gazdagok világa nem tud már autó nélkül meglenni. Kicsi vagy kocsis? – kérdeztük 30-40 évvel ezelőtt, s döntöttek sokan már a szocializmusban is a kocsis mellett, és most színesedik Európa. A voralbergi Feldkirchen óvodájában Ákos barátom már csak néhány osztrák gyereket talált, a többi már mind török volt és mohamedán. Folyamatosan adjuk át ezt a valamikor

még tisztán keresztény földrészt a színeseknek s a nem keresztényeknek. Az osztrák piaristák házaít átvették már lengyel papok. Ha ők is elfognak, majd importálunk feketéket Afrikából. Mert a lengyel anyák is kezdenek európaivá válni, s halat a Visztula, s lengyel asszony gyermeket már nem ad örökké, ahogyan Ady Endre korában, száz évvel ezelőtt. Az emberiség létszáma nő, de a keresztények létszáma már csak Délamerikában és Afrikában, a szegények földjén növekedik, s ott él már a világ katolikusainak többsége. Ők értik még Jézust. Megértik a gazdagok Jézus szavát az élet bőségéről? Nem. Ők fogyasztják az életet. Csak a szegények, akikért Jézus jött, csak azok adják tovább az életet. A szegények – nem a keresztények. A keresztények gazdagok akarnak lenni, és búcsút mondanak az életnek. Mi nem akarunk ilyen pusztuló keresztények lenni? Ne akarjunk! Rajtunk fordul, hogy mit akarunk.

Az élet alapértéke maga az élet. Amikor egy civilizáció ezt elfelejti, a halált választja. Ismeritek a Bokor első nemzedékéből a még élők közül: Merzát, Kovács Terit s engem. Hét és kilenc gyerekes családból születtünk. Ezek, a mi szüleink, adják a Bokor nulladik nemzedékét. E három sokgyermekes családból valók, akik kitarítottak végig, akik neve megtalálható hat és fél évtizedünk Bokor-évkönyveinek minden oldalán. Miadtuk tovább azt, amit Jézus üzenetének tudtunk. Az élet bőségéről szóló üzenetet. De nem a szüleinkkel akarok most büszkélkedni, hanem mi magunkkal. Náci és Zsike 16 gyerekével, Gabi és Bandi, Ancsa és Imre 10-10 gyerekével, meg a Bokor megannyi 9-8-7-6-5-4 gyerekes családjával, nem kell felsorolnom őket, mert nagyon sokan vannak. Oly korban születtek ezek a gyerekek, amikor nemzetünk elindult már a kocsit választás, a nemzet elfogyasztás halál-útján. Számomra elsősorban ez jelenti azt, hogy megértettük Jézust. Azt, hogy azért jött, hogy bőséges legyen az életünk. Ez adja a jövő, az élet alapját. Andi tíz unokája, meg az hogy Vinczéék három gyerekének egyenként már 4-4 unokája van – ez a jövőnk reménysége. A gyerekek születése még nem Isten Országá, de gyerekszülés nélkül nincsen Isten Országá. Hogy valakik Jézusra tephessék életüket, annak alapfeltétele, hogy ezek a valakik megszülessenek. A Bokor életének folytatásához nagy családok kellenek. Egykés és kettőkés családok aligha viszik tovább a jézusi életet, mert az egykés és kettőkés nagy valószínűséggel a Pénzt választják istenüknek, nem az egy dénárt.

Jézus sem volt egyke, sok testvére volt, s azok vagy ivadékaik ott voltak a Tizenkettő között is. Jézusnak

viszont nem volt egy gyermeke sem. Feleségéről sem tudunk. Azzal magyarázom ezt, hogy Jézus másképpen volt gyermeke a Mennyei Atyának, mint mi. Ezért mondott le a földi szerelemről. De nem ezt a lemondást hirdette meg evangéliumnak, hanem az élet bőségét. Egyik kispapunk, Balázs, aki hét évvel ezelőtt öltözött be piaristának, az elmúlt év során elhagyta rendünket, s most, augusztusban lesz az esküvője. A tartományfőnök maga fogja esketni. Magam is hivatalos vagyok a lagzira. Balázs nagypapjával, Kopasz Pistával a '49. évi szegedi titkos lelkigyakorlatomon találkoztam először, ahol Acsay Ilussal is, Demeczky Jenő anyósával, hat gyermek édesanyjával is találkoztam. Aztán a Gyűjtő fogházban is együtt voltam Pistával, akinek tíz gyereket szült felesége, Eszter, s unokáik száma jelenleg 35. Pista már rég halott, de Balázs diákként felolvasta nagypapjának a KIO-t, mert annak szeme meggyöngült, s nem tudta olvasni a szöveget. A tíz gyerek egyikének a keresztapja is lettem, Gyurikának hívják. Mindezeket csak azért mondom, hogy megmagyarázzak valamit. A negyvenes évek közepén négy tanítványomból is piarista lett. Emilt ismeritek is, a többiek már meghaltak. S immár hatvan éve egyetlen tanítványom sem lett pappá a Bokorból. Nem dicsekvésként mondom, s azt sem, hogy bizony sok Bokor-pap letette a reverendát, s igazán nem mondhatom, hogy nem tartoztak a Bokor elejéhez. Mért mondom mindezeket? Mert szeretnék valamit világossá tenni. Azt, hogy Jézus nem propagálta a nőtlenséget, a szüzességet. Csak Pál propagálta azt: *olyan kevés idő van hátra Jézus újra eljövételéig, hogy már megnősülni sem érdemes, mert még Pál életében visszajön Jézus*. Ezt is kinyilatkoztatásból tudta Pál, és holtbizonyosan és tévedhetetlenül. Jól ismeritek ezt a szót, hogy papi hivatás. Ennek értelme világos volt számomra már a múlt század húszas éveiben is, amikor piarista diák lettem. Annak van papi hivatása, aki Istenért, Jézusért lemond a szerelemről, a nősülésről, a házasságról. Miért hagyta ott Balázs a rendünket? Mert nem volt hivatása. Nem hívta őt az Isten? Isten mindenkit hív. Magához és életszentségre hív. Amikor Balázs elhagyta rendünket, behívtam szobámba, hogy beszéljessünk. Azt mondta, hogy azért megy el, mert egyfolytában megy lefelé. A hét gyermekes Dobos Kálmán aranylakodalmán a napokban találkoztam vele s párjával, s láttam rajta, hogy már nem megy lefelé, hanem kivirult. Tudja, hogy merre menjen.

Nem az a jézusi hivatás, hogy nem nősülünk meg az Isten kedvéért, Jézus öröme. Az a jézusi hivatás, hogy elmegyünk a világ végéig is, hogy mindenkinek elmondjuk az evangéliumot. Azt, hogy szeress

mindenkit, ne ölj, hanem ölelj, ne a Pénzt válasszad istenednek, hanem legyen neked elég az egy dénár. De hát mi lesz akkor az egyházzal, ha így állnak a dolgok. Elmondtam az *Egyházrend* című munkámban. Jézus egyházához nincs szükség nőtlenségre, ahhoz csak emberek kellene, nők és férfiak, akik megértik az evangéliumot: az ölelést és az egy dénárt, s mindenkéltől az élet továbbadását. Isten majd gondoskodik Jézus jóhírének terjedéséről, csak valakiknek meg kell érteniük a jóhírt, s a jóhír nem az, hogy Istenért mondj le a szerelemről. Amikor majd annak lesz hivatása, aki megértette az evangéliumot, és ráteszi arra az életét, ha kell Golgota-áron is, akkor nő meg Jézus ügye, akkor lesz a mustármagból nagyobb minden kerti veteményénél, akkor férnek el majd az ég madarai is az Ország égbe nyúló fáján.

Isten nem átabotában dolgozik. Beleírta törvényét az emberi természetbe. S e természetnek az a legfőbb törvénye, hogy az ember valamikor a születése után elhagyja apját, anyját, felet választ magának s ahhoz ragaszkodik. Nemcsak a nő feleség, a férjet is így hívták még az Árpádkorban magyarul: az Árpádházi hercegnő felet választott magának: egy orosz herceget. Életünkben a legnagyobb dolog a szerelem, és az Isten akaratából Ő alkotta meg úgy az embert, hogy egész élete folyamán ettől a legboldogabb. Persze mindent el lehet rontani. A szerelmet is. Lehet azt merő nemi kielégüléssé silányítani. Vagy tíz esztendeje tartottam egy lelki gyakorlatot a Bokor fiataljainak. A helyes sorrendről is volt szó: hogy előbb a pap áldása, s csak utána a lefekvés – a házasság elhálása. Előbb a közösségbe behozni azt, aki kinézünk a párunknak, s csak utána elköteleződni neki. Nagy volt a csend. A kanál megállt a levegőben. Nem szóltak semmit arra, amit mondtam. Áthívtam a szomszéd Nagyvázsönyből Gabit, egy akkor négy gyerekes harminc éves anyát, beszéljen a kérdéssel ő velük, aki majdnem kortársuk. Átjött hozzájuk, én meg elmentem közben sétálni. S neki vallottak. Egy 18 év körüli lány kimondta: ha nem fekszünk le a fiúknak, le sem köpnek minket. Egy másik Gabi, a tíz gyerekes elmesélte egy alkalommal leánykori álmát. Azt álmodta, hogy jobbról, balról egy sereg fiú formált folyosót, s neki úgy kellett a folyosón végigszaladnia, hogy még a ruhájához sem érnek hozzá. A szerelem úgy tud kibontakozni, ha már attól boldogok vagyunk, hogy a kezünk hozzáérhet választottunk szoknyájának fodrához, s még inkább ha megfoghatjuk a kezét. A Bokor első nemzedékét még én eskettem Debrecenben: Tudom, hogy közülük a fiúk is, a lányok is szűzen házasodtak. Nem érdemes lefeküdni annak a fiúnak, akinek csak úgy kellünk, hogy lefekszünk neki. Azért nem érdemes, mert két hét múlva keres mást, aki

lefekszik neki. Soványabbat, teltebbet, szőkébbet, barnábbat. Magasabbat, kisebbet. S majd arra gondol, hogy minek vegye el azt a lányt, aki lefeküdt neki. Lefekszik az mással is, amikor már majd az ő asszonya lesz. Inkább csak együtt járnak. Még polgárilag sem esküdnék meg. Ami pedig a gyereket illeti, azt majd akkor, ha már minden meglesz. S egyet! Na talán kettőt, főleg, ha lány születi elsőnek.

A szerelmet meg is kell őrizni. Istenvizony kell a megőrzéshez. Az elmúlt napokban jött hozzám két harminc éves fiatal. Azért jöttek, hogy megeskessem őket. Bokor-tájról jöttek. A fiút jó tíz éve ismertem. A lány is nagyon rokonszenves volt. Jól indult a beszélgetés. Aztán vallottak. Azt vallották, hogy templomba sem járnak vasárnaponként, csoportba sem járnak, bár barátaik között vannak Bokorhoz tartozók. Nagyon rokonszenvesek voltak, s én mégis megmondtam nekik, hogy én kiálltam már hatvan éve az egyház szolgáltató iparából. Ha gyerek születik, befogadó liturgiát tartok a közösségnek: szentmisébe köszönjük meg mindannyian Isten ajándékát. Össze is esketem azokat, akik minden vasárnap templomba mennek, vagy közösséghez tartoznak, de esküvői cécot azoknak, akik ennyit sem törődnek Istennel s a lelkünkkel, nem rendezek. Arra ott vannak a plébánosok, akik megrendezik, amit rendelnek, mint akárminiféle szolgáltató vállalat. Jegyesoktatással egybekötve. A jegyesoktatástól aligha kezdünk templomba járni, imádkozni, csoportot sem keresünk magunknak. Azon csak át kell esni. Valamikor Ócsára jártam minden vasárnap Bisztrai Laci bácsihoz kisegíteni. Elhatároztuk, hogy nem csinálunk szolgáltató ipart. Ha valaki templomi esküvőt akar, annak tíz egymás követő vasárnapon el kell jönnie a nagymisére, s utána be kell jönnie a plébániára másfél órás jegyesoktatásra. Volt, aki eljött, s végigcsinálta. Barátságos beszélgetésben megvallották, hogy mért kell nekik a templomi esküvő. Azért kell, mert – mondták – az egy örök élmény. A templomi esküvő. Égnek a gyertyák, szól az orgona, s ők a végigterített szőnyegen bevonulnak és kivonulnak, s fényképezik őket. Megvolt a tíz alkalom, s esküvő után soha többé nem láttuk őket. Végtelenül szomorú voltam az elmúlt napokban, amikor megvallottam az engem felkereső két fiatal testvéremnek, hogy nem esketem össze őket, bármennyire is szeretném. A nő sírt is. Nem hatódtam meg. Akkor hatódtam volna meg, ha azt mondják, hogy bekéredzhetnek a barátjuk csoportjába, s egy félév múlva visszajönnek. Nem mondták, s én is, ők is nagyon szomorúak voltunk.

Hogyan kell megőrizni a szerelmet? Van egy tuti-tippem. Biztos. Minden este lefekvés előtt gyertyát kell gyújtani. Leülni hozzá, s belebámulni a fényébe. Ha feltöltődik a lelkünk Isten jelenlétével, akkor megszólalni. Elmondani mindent, ami történt velünk a nap folyamán. Sajnálkozni az idegeskedésünk miatt. Azon, ami megbánhatta párunkat. Azt is, ami nekünk esett rosszul, s a végén úgy imádkozni el az esti imádságot, hogy megtisztultan és boldogan fekhessünk le egymás mellé. Naponként rendbe tenni a dolgunkat Istennel is, egymással is. Akik házások, segíthetik ebben egymást. Ez az a világ, alom, környezet, amelybe gyereket lehet fogadni. Kérdeztem az elmúlt hetekben egy jegyesoktatáson, hogy mennyit akarnak fogadni. A fiú felelt: Annyit, amennyit Isten ad. Ezt a fiút úgy emelte ki egy szolnoki lány az ateista környezetből, hogy előbb elvitte a csoportjába, s két év után ő is, a fiú is megkeresztelkedett, megbérmálkoztak, első áldozók lettek. Úgy, mint a pestiek nemrégiben Óbudán. S tudtam, hogy elvégeztem, és befejezhetem a jegyesoktatást.

Kiszámíthatatlan a jövő. Nem tudjuk, mibe visz bennünket bele a globális kapitalizmus Mammon-imádata. Hogy lesz-e katasztrófa, és hogy milyen lesz az. Valakik biztosan túlélnek. Kik? Azok, aki ismerik Jézus igéjét, amely sohasem vesztheti érvényét. Lehet, hogy az a bizonyos katasztrófa fog segíteni. Lehet, hogy mi is megtanuljuk, hogy csak a radikális Jézus követés biztosítja a családi, a nemzeti és az emberiség globális jövőjét. Jézus is homályosan beszélt a második eljövételét megelőző végről. De mondta, hogy aki mindvégig állhatatos, megmentődik. Magyarul: üdvözülni, azaz üdévé tesz minket itt a földön, és mindörökre is Magánál a mennyben. Ez a hitünk. Amen.

BARCZA BARNA

A SZENVEDÉSNEK VAN ÉRTELME?

„A” lelkigyakorlatos előadás

Ha egyáltalán beszélni akarunk a szenvedésről, és el akarunk igazodni abban a kérdésben, hogy melyiknek mi az értelme, akkor előbb leltárt kell készítenünk.

Egyáltalán miféle szenvedések vannak?

Jó lenne mindegyiket belegyömöszölnünk a fellállított kategóriákba.

1. Szenvédések, amelyek anyagbaágyazottságunk következményei

Most inkább csak sorolgatni kezdjük, gyűjtögetni, mint afféle leltározásnál.

Gondoljunk itt az időjárás okozta szenvédésekre, a természeti katasztrófákra, egyáltalában védtelenségünkre, kiszolgáltatottságunkra a természeti erőkkel szemben, amelyeket több-kevesebb sikerrel megzabolázunk.

Ide tartoznak testbe zártságunk és időbe zártságunk megélése. Persze, sokan nem is tartják ezt szenvedésnek, mások meg nagyon is szenvedik. Szeretnének repülni, egyszerre több helyen lenni, nem félni az idő múlásától, múltat és jövőt átélteni stb.

Mivel az anyag elhasználódik, elromlik, felbomlik, ebből következnek: betegség, öregség, halál stb.

Aztán itt vannak a legpozitívabb szenvédések: az ember fejlődéséhez, kapaszkodásához szükséges erőbefektetések. Természetesen ezt egyesek örömmel élik át, mások szenvedik is. Ne felejtjük: embernek nem születünk, emberré válnunk kell! Embernek lenni nem sors, hanem feladat. Nietzsche azt mondja, hogy az embernek állandóan felül kell múlnia önmagát. Gondoljunk meg, hogy sportban is, ha az ember kimagasló eredményeket akar elérni, állandóan edzésben kell lennie. De ugyanilyen erőfeszítések kellenek a szellemi, kibontakozáshoz. Gondolj a koncentrációra, a gondolkodásbeli nyomon-maradásra, egyáltalán a tanulás nehézségeire...

E csoportot összefoglalva első közelítésben ezt mondhatjuk: ezen szenvédések egy részére szükségünk van a jó célok elérése érdekében. Más részüket igyekszünk elkerülni, vagyis legyőzendők és részben le is győzhetők. Amiket nem tudunk elkerülni, azokat tudomásul vesszük, mint frusztrációkat, vagy pedig szubjektív módon igyekszünk hasznosítani őket (lásd a 4. pontot!).

2. A közvetlenül vagy közvetve magunknak okozott szenvédések

Noha már előbb említettük a fejlődés erőbefektetéseit, most itt más szempontból tekintjük. Hogy célirányítottak és használhatóak lehessünk, ehhez szükségünk van állandó *aszkézis*re, önmehtagadásra. Hogy eme aszkézisnek ne csak a fásasztó oldalát vegyük észre, hallgassuk meg a Nobel-díjas Nikosz Kazantzakiszt, milyen lelkesítően ír erről:

„Világéletemben úgy éreztem, ez az egyetlen kötelességem: összebékíteni az összebékíthetlent, kibányászni magamból az ősi sötétséget és amennyire tőlem telik, világossággá változtatni. Nem ez az Isten munkamódszere is? Nem ezt kell-e tennünk nekünk is, ha az ő nyomdokaiban akarunk járni? Ellobbanó kurta villám az életünk. Sietnünk kell. – Az egész világegyetem anélkül, hogy sejténé, ezt a módszert

követi: minden élőlény egy-egy műhely, amelyben a benne rejtőző Isten megmunkálja, átlényegíti a sarat. Ezért virágozik és terem a fa, ezért szaporodnak az állatok, ezért tudta a majom túllépni önkorlátait, és fölegyenesedve a hátsó lábaira állni. Ma pedig, első ízben a világ teremtése óta, az ember arra is képessé vált, hogy belépjen Isten műhelyébe, és vele együtt dolgozzék, és minél több hús lényegül át szeretetté, szabadsággá, vitézséggé, annál inkább Isten fiává válik az ember. Teljesíthetetlen nehéz feladat. Egész életemben küzdöttem, küzdök ma is, de szívemben is van még sötét üledék, mindig újra kell kezdeni a harcot... – Milyen félelmetes út vezet felfelé a majomtól az emberig, az embertől az Istenig!” (*Jelentés Grecónak*, Bp., 1970, p. 22–3.)

Természetesen a célirányos feszülés ellentéte még több szenvedést okoz. A hebehurgya, rendszertelen életvitel. Ami által kiszámíthatatlanok leszünk saját magunk és mások számára. A kapkodás, a következetlenség.

Ugyancsak magunknak okozunk szenvedéseket a rombolást okozó szenvedélyekkel: dohányzás, alkohol, narkó... Itt a mértéken túli használat rombolja szervezetünket, testi-lelki erőnlétünket.

Főleg fiataloknál jelentős tényező a különböző vakmerőségekből származó károsodások.

Talán az előbbieket és még az utóbbiakat is összefoglalhatjuk ezen mondat segítségével: A bűnös életmódból származó megbetegedések. Az előbbieken kívül ide tartozik a hajszolt életvitel, a szexuális kicsapongások, az önző, másokkal nem törődő élet, pihenés-, ritmus- és harmóniamentesség. Ezek azok, akik szabadságukat önmaguk ellen fordították. Ráadásul még lázadoznak is Isten vagy mások ellen. Saját butaságukat vagy gyengeségüket igyekeznek mások nyakába varrni. Sorolhatom tovább: mohóság, birtoklási vágy szabadon engedése, előrelátás hiánya. Nincs távlati terv. Önkibontakoztatás elmulasztása.

Itt álljunk meg egy pillanatra! Az ember önkibontakoztatása tehát feladat, annak elmulasztása pedig bűn. De olyan bűn, amely magával hozza a betegséget is. Hallgassuk csak meg a svájci orvost, hogyan ír eme összefüggésekről:

„Itt válik világossá egy lényeges és fontos különbség az állat és az ember között. Az állat nem felelős cselekvéséért. Az ember azonban szabadságot kapott, azaz megszabadult ettől a cselekvéskényszertől. A embernek tehát az élet, mint valódi feladat adatott meg. Ha ez így van, akkor az a lehetőség is fennáll, hogy saját magát és életét elhibázza. Elhibázni pedig akkor fogja magát, ha nem él igazán. Igazi életen itt azt értem, hogy mindannak teljességét, ami képességekben és lehetőségekben benne rejlik, a lehető legtökéletesebben kibontakoztatja. A „lehető legtökéletesebben” szó figyelmet érdemel. Mert alig van olyan ember, aki

mindannak teljességét, amit képességekben magában hordoz, kibontakoztatná. Mindenkinek választania kell valamilyen vonatkozásban. De a valóságos és igazi élet dinamikus folyamat, és halálunkig mindig újra és újra lehetőségeink megvalósítását követeli meg tőlünk. Ez a jellegzetes emberi állapot valami, ami az embert döntő módon megkülönbözteti az állattól.

Így képességeink kibontakoztatása az ember számára természet-törvény, amelynek követésére hivatott. Ha nem fejtjük ki képességeinket, ez a *megbetegedés* mindannyiunkban szunnyadó lehetőségét szabadítja fel. Ha a halál éppen olyan fontos, mint a születés, akkor tulajdonképpen magától értetődő, hogy a természetben azok az összefüggések is adva vannak, amelyek a halálról gondoskodnak. A betegség lehetősége mindannyiunkban ott szunnyad. Abban, hogy milyen betegségbe esünk, valószínűleg egész sor egyéb tényező is szerepet játszik: öröklött tényezők, mindenkori környezetünkből, életmódunkból és más külső körülményekből fakadó tényezők.

A betegség a természet módszere, amellyel a halálról gondoskodik. Az ember mindig betegségben hal meg. Az a gyakran alkalmazott hasonlat, hogy az ember élete gyertya módjára huny ki, a kórboncnokok tapasztalatai szerint legalábbis rendkívül ritkán valósul meg a gyakorlatban. Valamilyen betegségnek mindig része van a halálban. Így a C csoportba tartozó összes betegségnek, amelyről most beszélünk, alapjában véve egységes végső okuk van, nevezetesen a *kibontakoztatás akadályoztatása.*” (Arthur Jores: *A természettudományos szemlélet határai az orvostudományban*, Orientierung, Zürich, 1967. VI. 30.)

Összefoglalva e pontot, azt mondhatjuk, ezek a szenvedések részben kihagyhatatlanul szükségesek. Más részük bűnös, tehát elkerülendők! Részben pedig kijavítandók.

3. A mások által okozott szenvedések

3.1. A jó emberektől

Először talán furcsán hangzik, hogy a jó emberek is okoznak nekünk szenvedéseket. De még mennyit! Mivel jó emberek, ezért természetesen nem is saját rossz szándékukból. Hát akkor hogyan? Pl. félreértenek bennünket. Esetleg nem ismernek eléggé, vagy rosszul ismernek. Aztán nem tudják kiszámítani, hogy éppen mi a jó nekünk. Ebből származhat egy alkalmatlan látogatás, egy fölösleges ajándék stb.

Ott vannak a hibájukon kívül bajbajutottak, akik mégis sok gondot okozhatnak nekünk: betegek, szegények, kórházba jutottak, anyagilag tönkrementek, avagy átmenetileg anyagi nehézségekkel küszködők...

Jó emberek is elhibázhatják életüket. Rosszul dönthetnek. Tanácsra, segítségre szorulnak. Melléjük

kell, hogy álljunk, mert egyedül nem tudnak kiegyezni a bajból...

3.2. A rossz emberektől

Hányszor lázadunk meggondolatlanul a jó Isten ellen, hogy bizonyos kellemetlenségek érnek, pedig csak az Istenhez nem igazodó, önző emberek teszik nehezzé életünket.

Mennyi elviselni valónk lehet neveltlenségük, gátlástalanságuk következtében! Avagy éppen káros szenvedélyeikkel mennyi borsot törnek az orrunk alá.

Az egészen gonoszok önzésükkel félre löknek, betartanak, gáncsolnak. Uralkodni akarnak felettünk. Az ő céljaikat szolgáló rabszolgáknak tekintenek. Nem veszik figyelembe saját céljainkat, kibontakozásunkat. Ki akarnak használni, kizsákmányolni: anyagilag is, időgazdálkodásunkban is.

Felrúgják az emberi együttélés szabályait.

Lenéznek, megvetnek valami miatt.

Gáncsolják jó és közös elhatározásainkat.

Bandákba, klikkbe verődve nehezítik a jók életét.

Az ilyen fajta szenvedésekkel szemben három elvi magatartás lehetséges: vagy figyelmeztetem őket, tehát szembesítem helytelen magatartásukkal, vagy kikerülöm őket, ha lehetséges, vagy elviselem az okozott szenvedést.

3.3. Miért is bántanak?

Nemcsak azt kell megnéznünk, hogy honnan is érkeznek a bántások, hanem azt is, hogy egyáltalán miért is bántanak? Itt három eset lehetséges:

3.3.1. Az ő gonoszságuk miatt

Erre már megadtuk a választ: figyelmeztetem – kikerülöm – elviselem.

3.3.2. Saját hibáim miatt

Ez esetben nekem kell megváltoznom.

3.3.3. Meggyőződéseim miatt

Ez a legkiemeltebb szempont. Hiszen itt Jézushoz tartozásom miatt bántanak. Ez a keresztény ember feladata és sorsa. Hűnek lenni meggyőződésünkhöz, és elviselni az érte kapott hántásokat.

Sorrendben ez így történik. Ha meggyőződéseim, Jézushoz tartozásom miatt bántanak, akkor előbb számot adok meggyőződésemről, hitemről. Hiszen esetleg nem is ismeri. Nem is érti meg, hogy miért teszem azt, amit teszek, amibe ő beleköt. Ha számot adtam, akkor két eset lehetséges: vagy megérti, s akkor abbahagyja a bántást, vagy nem érti meg, és akkor folytatja. Ez utóbbi esetben elviselem. Ez az elviselés lesz a szenvedésnek legsajátosabban keresztény formája, vagyis a kereszt.

Itt értjük meg, hogy nem akármit és nem akármiért kell elszenvednünk. Az Isten iránti hűségünkért kell feltétlenül és mindenáron vállalnunk a szenvedést, vagyis a keresztet. Hogy ez mennyire sikerül, ez éppen szeretetünk nagyságát fogja megmutatni. Vagy ahogy Halász Piusz fogalmazza:

„Szeretetünk hőmérője: a kereszt.”

Erről másutt így elmélkedik:

„Mintha a szeretet abban a pillanatban, amikor a föld légkörébe hatol, szükségképpen elválaszthatatlan lenne a szenvedéstől. – *Sine dolore non vivitur amore* – mondja Szent Bernát. Az ember világában az igazi szeretet mindig áldozatos. És ha a legnagyobb szeretet testesül meg, a legnagyobb áldozat felé sodródik. Mivel szeretet, azért tökéletesen szabad, de mert földi szeretet, azért szükségképpen áldozatos is. – *Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, aki életét adja barátaiért* (Jn 15, 3). A kezdő szeretet a magáét adja, hogy örömet okozzon. A nagyobb szeretet önmagát adja, hogy boldogítson. A legnagyobb szeretet pedig az életét adja, hogy üdvözítsen.” (Halász Piusz: *Az apostoli élet három formája*)

Mit kezdünk a szenvedéssel?

Négy tételt fogalmazunk. Ezeket együtt és egyszerre kell igaznak tartanunk. A konkrét élethelyzetben azt a tétel-gombot kell lenyomnunk, amelyik arra az esetre alkalmazható. Esetleg egyidejűleg több gombot is le kell nyomnom.

1. Szívesen vállalom azokat a szenvedéseket, azokat az áldozatokat, amelyeket saját magam kibontakoztatása és mások szeretése miatt vállalom kell (szervetlen és szerves aszkézis).
2. Igyekszem elkerülni, kiküszöbölni mindazokat a szenvedéseket, amelyeket nem okvetlenül kell vállalom sem a magam kibontakoztatása, sem mások szeretése miatt.
3. Azokat a szenvedéseket feltétlenül vállalom kell, amelyeket Jézushoz tartozásom miatt (hitemért, meggyőződésemért) kapok másoktól, és a bántókat nem tudom meggyőződéssel jobb belátásra bírni. Ezek lesznek keresztjeim. Ezek Jézus melletti tanúságtétel hitelesítői egészen a vértanúságig, vagyis életem odaadásáig. Nyilvánvalóvá kell tennem, hogy még biológiai életemnél is jobban szeretem az Istent.
4. Azokat a szenvedéseket, amelyekre közvetlenül nincs szükségem, de nem tudom megszüntetni (pl. gyógyíthatatlan betegség, mozgásképtelenség), azokat úgy igyekszem elviselni, hogy a lehető

legkevésbé akadályozzanak szeretetem megélésében. Az ilyen szenvedés se tudjon elválasztólag odaállni se Isten és közém, se embertársam és közém.

Egy elvi megközelítés

Az ember értéket megragadó és értéket megközelítő lény.

Igen ám! Csakhogy érték nagyon sokféle van. Aki el akar igazodni, és életét helyesen akarja kibontakoztatni, annak először helyes sorrendbe kell raknia az értékeket. El kell készítenie az értékek hierarchiáját. Hogy a különböző anyagi, biológiai és szellemi értékek között el ne tévedjen, főleg pedig, hogy összeütközések esetén, melyiket részesítse előnyben, ehhez kell piramisba rendezni a rengeteg értéket.

Mi, keresztények, magunkról azt mondjuk, hogy szeretet-csúcserkéjük vagyunk, mert az Isten léttartalmát: a szeretetet helyezzük mindenek fölé, és minden mást ennek akarunk alárendelni. Csakhogy ez az alárendelődés, ez az alsóbb értékek alárendelődése a felsőbbnek, szenvedésként élhető meg, ha az alacsonyabb rendű érték felől nézem, ugyanakkor örömmel, ha a felsőbb érték oldaláról közelítem meg. Pl. hogy egy betegnek bevásárolhassak, ehhez le kell mondanom az aznapi kedvenc szokásaimról: ez szenvedés. Ugyanakkor lelkiismeretem örül, hogy kihoztam magamból ezt a szeretetszolgálatot.

Nem hasznosítható a szenvedés?

Szubjektív feldolgozási szempontok

Az objektív, a tárgyi, a valóságot megragadó szempontokat már sorra vettük. A gyakorlatban mégis ki-ki a maga választotta feldolgozási szempontok segítségével oldja meg szenvedéseit. Néha jobban, mint az objektívnek felkínált szempontokkal. Vegyük sorra most ezeket is. Kritikájukat úgyis ki-ki már maga el tudja végezni. Az élet ilyen vagy olyan szorult helyzeteiben mégis ott lehetnek ezek a szubjektív szempontok, mint kapaszkodási fogantyúk az elmerülés ellen.

1. Szünetek, mint Isten figyelmeztető jelei?

A rövidtávon gondolkodó ember a szünetek elviselésékor az Istennel perlekedik. Sőt, szidja, káromolja Őt. El is távolodik tőle. Nem egy ateista a szünetek, betegségek és a halál megtapasztalásakor fordul el Istentől.

Az Isten atyai jóságát és gondviselését elfogadó ember a szünetekben Isten figyelmeztetését fogja fel: Nem jársz rossz úton? Amit csinálsz, jó az neked hosszú távon?

Valami ilyesmit tartalmaz az egyetlen reánk maradt Prohászka-vers, amit ő M. Teexshe után fordított németből:

„...Gondolod, kerül életed útjába egyetlen gátló kő, és hiába?
Lehet otromba, lehet kicsike,
hidd el, ahol van, ott kell lennie.
De nem azért, hogy visszatartsd téged,
s lohassza kedved, merészséged!
Jóságos keze utadba azért tette,
hogy megállj mellette.
Nézd meg a követ, aztán kezdj el
beszélni róla Istennel!
Őt kérdezd meg, milyen üzenetet
küld azzal az akadállyal neked?!
S ha Istennel találkozott,
útadba minden kő áldást hozott...”

A fatalizmus vádjától talán az utolsó két sor véd meg. Mivel saját életemben is tapasztaltam, hogy bizonyos szenvedések új értelmet adnak életünknek, ezért hálás vagyok ezért a szempontért. Ma például úgy fogom fel börtönbe jutásom, hogy azzal Isten új irányba terelte életem. Nálam ez volt a damaszkuszi fordulat, Pálnál más.

2. A szenvedések útján könnyebben rátalálsz Istenre

Tudom, mondhatod, hogy ezek nem szabatosan szétválasztott szempontok. Igazad van. De hát, most szubjektív zónában sétálgatunk.

Nemcsak Istenre találhatsz rá könnyebben, hanem saját boldogságodra, tehát önmagadra is.

Dosztojevszkijt szibériai száműzetésre Ítélték a cári Oroszországban. Amikor a lágerből a fegyveres őrcsapat a vagonok felé terelték, a bábáskodók sorából előugrik egy nő, és a kezébe nyom egy kis csomagot. A csomagban az újszövetségi Szentírás volt, benne pedig 50 rubel. Később erre visszaemlékezve, sőt életét áttekintve azt írja: Az 50 rubel mentett meg az éhhaláltól, a Szentírás pedig a szellemi éhhaláltól. Hosszú éveken keresztül ez volt egyetlen szellemi tápláléka. Aki ismeri műveit, az tudja, hogy szinte mindent innen merített, vagy ezzel színezte – értelmezte mondanivalóját.

Dombi atya elmélkedésében hallottam:

Szívünk mélyén ott az olthatatlan vágy az Isten után. Az Istent jelképezi a tenger. A tengerbe eljutni: ez a boldogság. A tenger azonban távoli. Sokan pótboldogságokat keresnek helyette, melyek közeliek. Ezek a tavak, vagyis a véges érzéki örömek. – Egy dolog bizonyos: a tóból sohasem lehet eljutni a tengerbe. A tengerbe csak a folyó sodrása visz. A folyó sodrába lenni: ez a szenvedés. – Lelkünk legmélye tehát igényli a szenvedést, ugyanakkor csömört kap a tavi élet problémátlan jólététől. Nagyon sok ember nem döbben rá erre, ezért Istennek ki kell őt pecáznia

élvezeteinek tavából és bedobni a szenvedések folyójába. – Boldog az az ember, aki megtapasztalja, hogy az Isten ennyire törődik vele.

3. A szenvedések befelé fordítanak

Ki látott többet a vak Miltonnál?

Ki hallott többet a süket Beethovennél?

Kórházban, börtönben az emberek végre ráérnek gondolkodni. Vera testvérem, amikor éjszakás nővér volt, elmondta, hogy mindenki odahívta az ágyához, vagy kimentek a nővérszobába, és folyt a nagy föltárukkozás. Könnyű volt belemozdítani életükbe, mert csak egy-egy okos kérdést kellett föltenni. Tanúja lettem sok börtönbeli cellatársam nagy fogadkozásainak, hogy majd miként fogják átrendezni eddig elrontott életüket.

4. A szenvedések érlelő hatása: elviselése, legyőzése bölcsé tesz

Sokszor látjuk, tapasztaljuk, a még meg nem próbált fiatalok laposságát, komolytalanságát, felszínességét. Ugyanakkor sok szenvedést elviselt ember bölcsessége szembeűnő. Noha természetesnek tartjuk, hogy az ember általában szabadulni akar a szenvedéstől, azt már kevesebben ismerik fel, hogy érlelő hatása van annak, hogyan dolgozza fel valaki a szenvedéseit.

Egy kedves, tanulságos legenda szerint az Úr Jézus és Szent Péter vitték keresztjüket egy meredek úton. Az Úr elől, Péter utána. Péter nagyon nehéznek találta, és suttymomban le-levágott belőle egy darabot, míg egész rövid nem lett. Mikor fölérték egy magas hegyre, az Úr így szólt: megérkeztünk a mennyország elé. A hegy és a felhő közötti szakadékon áttesszük a keresztünket, és átmegyünk rajta a mennyországba. Az Úr Jézus a maga hosszú keresztjét átfektette, éppen ezért, átment rajta, s már a mennyben is volt. Péter sehogy sem ért át rajta. Kénytelen volt az Úr szavára visszamenni, összeszedni a levágott darabokat, összeszögezni, ismét megtenni a fáradságos utat, s csak így ért át a mennybe.

5. A szenvedések segítenek lefaragni hibáinkat

Babits írja a *Psychoanalysis cristiana* c. versében:

„Mint a bókos szentek állnak a fölkében
kívülről a szemnek kifaragva szépen,
de befelé, hol a falnak fordul hátok,
csak darabos szikla s durva törés tátog:
ilyen szentek vagyunk mi!”

Aztán felteszi a kérdést:

„Ki farag valaha bennünket egészre,
ha nincs kemény vésőnk, hogy magunkat vésne,
ha nincs kalapácsunk, szüntelenül dúló,
legfájóbb mélyünkbe belefúró fúró?
Szenvedésre lettünk mi.”

És végül az utolsó versszak:

„Szenvedni annyi, mint diadalt aratni:
Óh hány éles vasnak kell rajtunk faragni,
míg méltók nem leszünk, hogy az Ég Királya
beállítson majdan szobros csarnokába.
Krisztus Urunk segíts meg!”

Most pedig ismét Nikosz Kazantzakiszt hallgassuk:

„...És attól a perctől fogva, hogy beleláltam a mélységbe, egyéniségem kezdett megszilárdulni. Már nem folyt örökké változóan, mint a víz, hanem egy fénymag köré sűrűsödött, lassan fölöttötte saját arcát. Már nem tévelyegtem jobbra-balra, hogy kitapasztaljam, milyen fenevadtól származom, hanem teljes bizottsággal haladtam előre utamon, mert tudtam, milyen az igazi arcom, és mi a kötelességem: az, hogy ezt az arcot a tölem telhető türelemmel, szeretettel és művészi készséggel kialakítsam. Mit jelent az, hogy kialakítsam? Hogy lobogó lánggá tegyem, és ha még van időm, mielőtt eljő a Halál, ezt a lángot fényé változtattam, és a Halálnak már ne maradjon mit elvennie tőlem. Mert mindig is ez volt a leghőbb törekvésem, becsvágyam: hogy ne hagyjak a Halálnak semmi elvonnivalót, legfőljebb néhány csontot.”
(*Jelentés Grécónak*, Bp., Gondolat, 1970, p. 25.)

6. A szenvedésekkel vezekelhetünk bűneinkért

Ez az előbb említett önmagunk faragásának passzívabb formája. Az a fajta megtisztulás, amikor az ember maga akarja jóvátenni bűneit. Nem mintha Isten ezt kívánná. Valahogy mégis ott rejlik az ember lelke mélyén. Mióta nyomon követhető az emberiség története, azóta találkozunk engesztelő áldozatokkal. Mintha valami objektív igazságszolgáltatás színe előtt kellene magunkat tisztába tennünk. Ezt a felfogást hordozza a tisztítóhely tanítása is.

Betegágyon, halálos ágyon hányan ajánlgatják szenvedéseiket életük során elkövetett bűneikért – esetleg mások bűneiért...

7. A szenvedés lehet: sorsközösség megélése Krisztussal

A tényleges sorsközösséget már megfogalmaztuk a második részben. Szent Pál azt írja a Kolosszei levélben:

„Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem azt, ami még hiányzik Krisztus szenvedéséből, Testének, az Egyháznak javára.”

Ha Jézus egyháza a kontrasztársadalom, akkor természetes dolog, hogy az ő követői elhatárolódnak az evilág fiainak élvezet-centrikus és rövidtávú életberendezkedésétől. Ez a másfajta életvitel olyan fajta szenvedéseket szolgáltat, amelyek birtokában úgy haladunk az életszentség útján, hogy egyre hasonlabbak leszünk Krisztushoz. Minél több ember fog Krisztussal sors-azonosságban élni, annál több lesz látható, tapasztalható az Ő egyházából.

FARKAS ISTVÁN

VÁLTÓFUTÁS

“Menjétek... hirdessétek az örömhírt...” (Mk 16,15)

Kérdező: Mik a szabályok?

Futó: Egyetlen szabály van, nem sokat beszélni, futni!

Kérdező: Mi kell hozzá?

Futó: Legfeljebb még két futó és egy váltóbot.

Kérdező: Van-e kijelölt pálya?

Futó: Nincs, minden a pályához tartozik, nincsenek korlátok. Egyetlen kötöttség van, hogy a hétköznapi élet sűrűjében kell vezetnie.

Kérdező: Mik az indulás feltételei?

Futó: Sok gyakorlás. Egy közös nyelv. Valamiféle, nem lelkesedés, mert az elmúlik, hanem vágy, belső tűz, állhatatosság – talán, vagy inkább félelem valamitől, ami biztosan bekövetkezik, de még előtte, ha lehetséges... Azonban, mindenekelőtt a házi feladatok maradéktalan teljesítése: megélhetés, család, szülők, gyerekek, feleség-férj, fedél.

Kérdező: Vannak-e akadályok?

Futó: Csak akadályok vannak. Rendszerint olyanok az akadályok, hogy úgy néznek ki, mint ha igaziak lennének. Legközelebb azonban már ismerősök lesznek, és akkor újakat kell keresni.

Kérdező: Van-e váltóbot, amit át kell adni?

Futó: Nem fogható meg, aki át akarja venni, nem tudja mit is kell átvennie, s jó, ha az tudja, aki át akarja adni, de lehet, hogy az éppen nem kell senkinek. Nem is az átadás a fontos, hanem egy hiány felismerése és az, hogy hogyan lesznek képesek azt az együtt futás alatt betölteni.

Kérdező: Miből van a váltóbot?

Futó: Figyelemből, ezért nem lehet átadni, csak megszerezni. Van, aki fának gondolja és tüzet rak belőle az út szélén és melegszik mellette, van aki jó szónak gondolja és elszórja útközben, van aki jó cselekedetnek gondolja és bárki mellett első szóra megáll és ott is marad szolgálni és közben elfelejti a váltót.

Kérdező: Hogyan szerez az ember váltóbotot?

Futó: Úgy kellene, ahogy a kiskacsa úszni tanul, de nekünk ez nem megy. Helyet kell csinálni valaminek, ami csak akkor tud belépni, ha jó néhány dologtól megszabadul az ember. Ha tele van a tenyered, nem fér el benne más. Így lehet átadni is a botot a következőnek. Meg kell várni amíg kiürül a tenyere.

Kérdező: Ha ez ilyen macerás, honnan tudja meg az ember, hogy már nála van a váltóbot?

Futó: Onnan, hogy például érteni kezdi a felhőket, a hangyákat és a csillagokat, érteni kezdi a saját helyét, működését és szerepét, képes futás közben már nem elfelejteni, hogy miért fut, képes lesz saját munkája

révén túljutni az akadályokon, képes lesz kételkedni, megérteni és nem ítélni, képes lesz minden helyzetet érzelmileg hasznosítani, képes lesz szabadon figyelmet szentelni.

Kérdező: Van-e bíró?

Futó: Először senkit sem lát az ember. Majd ahogy egyre többet gyakorol érzi, hogy valahonnan valaki nézi és szorít neki, de elítélni senki sem fogja.

Kérdező: Vannak-e pihenők?

Futó: Bizonyos pontokon át kell menni, de nincsenek bejelölve a térképen. Meg is lehet állni, de hamar elalszik az ember, így jobb folyamatosan futni.

Kérdező: Milyen felszerelés kell hozzá?

Futó: Cipő, ami állandóan nyom valahol, cipőfűző, ami rendszeresen elszakad, kevés ruha, mert úgymint leszakad az emberről, serkentő italok az ébrenlélthez, néhány vekkerek, mert nagyon jól élünk.

Kérdező: Kell-e ismerni a terepet?

Futó: Nem, mert mint mondtam, nincs kijelölt pálya, és amúgy is folyamatosan változtatja valaki az égtájakat, a hegyeket és a völgyeket, csak néhány alapvető törvényt kell ismerni, mint a gravitáció, az áramlástan néhány törvénye, a kémia és a biológia egyes alaptörvényei, vagy a hangok és kozmoszok törvénye, de ezek mind jól megfigyelhetők gyakorlás közben.

Kérdező: Mi a jutalom?

Futó: A futás maga, az, hogy az ember, amikor úgy érzi túljutott egy akadályon szinte ugyanott találva magát ahonnan elindult, eltölti valamiféle jó érzés, jó íz, együtt-érzés és egy nagyfokú szájalom minden és mindenki iránt. De legfőképpen az a jutalom, hogy futhat tovább saját elhatározásból, saját akaratából, szabadon.

Kérdező: Lehet-e egyedül is csinálni?

Futó: Az indulási feltételeket egyedül kell megteremteni. Gyakorolni azonban nem lehet egyedül, mert akkor az ember önkéntelenül arra fut amerre a többség. Régen mókuskereknek, pörgettyűnek vagy robotnak hívták ezt az irányt. Manapság itt, nálunk inkább ilyen nevei vannak: fogyasztási láz, ez a helyzet, kettőről háromra jutás, fejlődés, vagy egyszerűen a létfenntartás kényszere. Ezek akkora erők, hogy egyedül semmire sem megy velük az ember. Elsodorják.

Kérdező: Ismerni kell-e a futótársakat?

Futó: Nem. Nem tudja az ember kitől veszi át és kinek adja át a váltót. Akire gondol, az nem adja, vagy éppen nem kell neki, aztán jönnek még sokan idegenek is, akikkel ugyanígy jár. Aztán jön valaki és azt gondolja az ember, ő az. Megérez valamit. Azonban lehet, hogy téved. Azt hiszi megszerezhet valamit, de csak múlik az idő és nem történik semmi. Mindenesetre, ahol minden kérdésére, még mielőtt feltenné, azonnal kész választ kap, ott jobb, ha elkezd kételkedni. Ha valaki megnehezíti az amúgy nehéznek vélt életét, és ennek ellenére nekiáll dolgozni, sokat dolgozni és azt segítik, akkor már több az esély rá, hogy jól döntött. Aztán

egyszer jön valaki, aki vele fut és nem megy el. Sokat kérdez, majd egyre kevesebbet. Aztán látni kezdi, ki is ő, aki vele fut és az is kezdi látni önmagát. Ez nem egy ismeret, hanem egy közös munka, egy együtt látás, egy irányba nézés, egy irányba futás. Egy darabig.

Kérdező: Lehet-e például az interneten előtte gyakorolni?

Futó: Lehet, de jobb csoportosan, rendszeresen, terepen.

Kérdező: Mit kell gyakorolni?

Futó: Hogy ne hazudjon az ember se másnak se magának; hogy képes legyen akár percekig, majd egyre hosszabb ideig egyfolytában futni fizikailag, majd szellemileg, aztán érzelmileg és végül együtt a hármat; hogy amikor úgy gondolja most már elég, fusson még két napig tovább; hogy a résztvevőkkel, akiket nem ismer legyen egy jól begyakorolt közös nyelve, akár "szuahéli" is; hogy képes legyen néhány percig nem reagálni a férje, felesége, vagy a főnöke rágalmaira; hogy ne keverje össze az érzelmeit a lelkiismeretével, és hogy egyre magasabbról legyen képes együtt-látni a valóságot miközben nyakig benne ül.

Kérdező: Mikor van vége a futásnak?

Futó: Amikor valaki, valamilyen okból kiszáll belőle, vagyis visszafordul és azokkal fut tovább, akik eddig szembe jöttek, vagy egyhelyben pörögtek, de akkor is csak számára van vége, a váltó megy tovább.

Kérdező: Most is folyik?

Futó: Igen, már sok ezer éve.

Kérdező: Miért nem látszik a hatása?

Futó: Mert kevesen kezdik el és azok is hamar kiszállnak belőle, letáboroznak, vagy fészket rakva később annak szépitgetésével töltik életüket, vagy elkezdik oktatni az alapszabályokat és test- vagy ész-edzést csinálnak belőle mielőtt megszereznék a botot, vagy nem adják át a botot amikor lehetőség van rá, de ezernyi oka van. Talán a legfőbb ok a megszokásokban alvás sok évezredes rendszere, a hétköznapi sok felesleges energiaemésztése és a sokáig eredménytelennek tűnő futás. Ezért kevés a váltófutó. De talán ma csak ennyire van lehetőség. Mérheterlen sok és nagy erő dolgozik azon, hogy ne legyen sok váltófutó, s aki van, feladja.

Kérdező: Veszélyes-e a részvétel?

Futó: Feltétlenül. A legnagyobb veszély, hogy az ember eltéved és nem talál még oda sem vissza, ahonnan elindult. A másik nagy veszély, ha megszereti a fizikai, vagy szellemi futást és sokakat maga mellé vesz, hogy nekik is jó legyen, miközben elfelejti mire is megy ki a futás. A harmadik veszély, hogy mindenáron célba akar érni, ezért elfogad helyeket céloknak és ott marad. A következő, hogy azt gondolja haladnia kell valamerre egyre tovább és tovább, pedig az igazi váltóban el sem kell mozdulnia a helyéről.

Kérdező: Mi van, ha elakad az ember egy kátyúban,

vagy egy sziklafal tövében?

Futó: Akkor bizony elkél a segítség!

Kérdező: Honnan jön segítség?

Futó: A földből, a levegőből, a kátyúból, vagy a sziklafalból! De leginkább a csendből, vagy ami ugyanaz, a figyelemből!

Kérdező: Miért kell a csend?

Futó: Azért, hogy meghallja azt a hangot, ami megmondja merre tovább.

Kérdező: Be kell-e szállni a futásba, vagy elég nézni?

Futó: Senki sem kényszerít senkit, ha beszáll nehéz lesz és nem tudja elér-e valahová. Ha nem száll be, akkor ugyanoda jut mint mindenki, aki néző.

Kérdező: Mi a cél?

Futó: Valamilyen hatás, befolyás vagy inkább érzékenység megszerzése és átadása annak, akinek szüksége van rá. Céltalanul, mert a cél túl magas, vagy ami ugyanaz, túl alacsony. Egyszerűen kifejezve valaminek-valakinek a táplálásáról van szó. Ha úgy érzi az ember megérkezett, akkor biztosan eltévedt. Olyan ez, mint a bükkfa célja. Létezik és létezésével táplál valamit, amiről nem tud, de képességeihez mérten maximálisan ellátja a feladatát. Minden tavasszal új hajtásokat hoz és növekszik haláláig.

Kérdező: Furcsa egy verseny!

Futó: Az! S a legfurcsább, hogy legtöbben, vagy majdnem mindenki körülöttem – még a hozzád legközelebb állók is - ellenkező irányba futnak, vagy egyhelyben pörögnek és ez hatalmas szenvedést okoz, de ezen nem lehet segíteni.

Kérdező: Kösz a felvilágosítást!

Futó: Szívesen, de ne hidd, hogy ettől bármi is önmagától világosabb lesz!

Kérdező: Még egy kérdés. Hol lehet jelentkezni a váltóra?

Futó: Bárhol, bármikor, amikor találkozol valakivel, aki ellenkezőleg fut, mint a többség. Kezdj el vele gyakorolni! Aztán majd meglátod, ha lesz már rá szemed!

Dobogókő, 2004. nyara

HORVÁTH JÓZSEF

EUCCHARISZTIA

Kapcsolódó fogalmak

A budapesti Eucharisztikus Kongresszus jegyében

Mielőtt a témát boncolgatnánk, egy-két fogalmat vegyünk elő. Ezek segítik a megértést, segítik az összefüggések szövevényét megvilágítani. Amiről azt valljuk, hogy Jézus hagyta ránk, nem független az

akkori kor látásától és nem mentes a 2000 év különféle ráhatásaitól.

Kultusz: /latin *cultus*ból ered, amelynek jelentése „törődés” vagy „imádat”/ a vallásokban a vallási szertartások /ritusok/ összessége. A kultusz olyan személyes vagy kollektív tevékenység, azon gondolatok, szavak, gesztusok egysége, amelyek révén az ember kapcsolatba lép az istenséggel, kinyilvánítva tiszteletét. Többé vagy kevésbé kifejtett formában, minden időben, minden népnek volt kultusz gyakorlata és egyidős az emberiséggel.

A kultusz a legrégebbi időben egyszerű volt, Az idők során azonban az áldozati szertartás mind bonyolultabb lett, úgyhogy ellátásához külön személyek váltak szükségessé, akik a szakrális ügyekben tájékozottak voltak, és ily módon külön papi rendet alkottak.

A keresztény kultusz kialakulására hatással volt a zsidó gyakorlat, az ókori vallások és misztériumvallások hatása is. Krisztus után a fiatal egyház egyre növekvő mértékben missziós tevékenységet folytatott a "pogányok" között, a görög (*majd később a latin*) nyelvet kezdte használni, antik eszméket fogadott magába, és felhasználta azokat. Ez a folyamat azután az egész későbbi időszakban folytatódott, úgyhogy az egyházat virágkora idején tanaiban és rítusaiban erősebben határozták meg az antik, mint a zsidó eszmék..

Az **áldozat**, vagy áldozatbemutatás (latinul: *sacrificium*) az istenségnek abból a célból felajánlott adománya, hogy az áldozó magának a jóindulatra bírt felsőbb lény kegyét, segítségét megnyerje, vagy legalább haragját, büntetését magától elhárítsa

Az áldozat bemutatása, illetőleg felajánlása és Isten vagy az istenek tisztelete azon a hiten alapszik, hogy az istenként tisztelt lény az emberhez hasonló természetű, s mint ilyen, ajándékokkal, tárgyak felajánlásával jóindulatra hangolható. Az ember megéli végességét, függését, bűnösségét és érzi, hogy az istenséggel való kapcsolatnak, párbeszédnek kifejezést kell adnia, és ezt csak emberi tettekkel és jelképekkel, szertartás keretében teheti. Áldozati eledel elfogyasztásával az istenségből „esznek”, isteni erőből, hatalomból részesülnek.

Szertartás: vallásos cselekmények megszabott rendje, lefolyása, ünnepélyes formások közt végzett hagyományos ténykedés, ceremónia.

Áldozat az Ószövetségben - különféle áldozatot említ: égő-, engesztelő-, étel-, ital-, illatáldozat. Csak Jahvénak szabad bemutatni. Ő ura az embernek, azért az ember az áldozattal nem befolyásolja őt, hanem csak kifejezi hódolatát, imádatát. Az áldozat közösséget

teremt Istennel. A közösségi áldozatnál a vért az oltárra öntötték, az életfontosságú szervekhez tapadó háját elégették az oltáron, az állat többi részét szent lakomán elfogyasztották. A lakomát a szentély körül tartották meg abban a tudatban, hogy Isten vendégeivé váltak. Ez az asztalközösség a résztvevőket egymással is összekapcsolta, és mindig öröm, vidámság kísérte. Az áldozatbemutatás a jeruzsálemi templomban történt. Kiemelt ünnep a Húsvét: bárány feláldozása, elfogyasztása – emlékezés a kiszabadulásra, a szövetségkötésre. / A zsinagóga a közös imádkozás színtere./

Újszövetségben - az Egyház egyrészt elszakad a régi áldozati kultusztól - mivel például elveti az állatáldozat fontosságát - és szertartásos felfogástól, másrészt az áldozatról szóló tanítást egészen átalakítja azzal, hogy Jézusnak a kereszten végbevitt önátadásában meglátja a teljes és tökéletes áldozatot.. Az áldozati szerep Jézusban játszódik le, ő az áldozati bárány.

Jézus a régi istentiszteleti rendet különlegesen nem bírálta /fel ment Jeruzsálembe Húsvétot ünnepelni/, de annál jobban elítélte a kiüresedett, lélektelen istentiszteletet és a szeretet kettős parancsát minden áldozatbemutatás fölé emelte. Azt nehéz megállapítani, hogy az első keresztény közösség mennyire vett még részt a zsidó áldozati szertartásokban, de bizonyos, hogy a zsidó húsvét helyett kezdettől fogva saját húsvétját ünnepelte. Az apostoli egyház csakhamar fölismerte Jézus kereszthalálában az engesztelő áldozatot.

Megváltás (latin redemptio, jelentése: *megvásárlás, kiváltás, visszavásárlás*) több világvallásban is megtalálható. A Bibliában Isten kiváltja, kiszabadítja népét.

A kereszténységben a megváltás, mint a bűntől, s ennek következményeitől való megszabadítás, Krisztus, a Megváltó érdeme által. A megváltás egyfelől Krisztus kereszthalálával ment végbe, másfelől a Krisztusba vetett élő hit, a megtérés és keresztség által valósul meg.

Ádám uralmat kapott a föld felett, de mivel engedett a kísértésnek, az Sátán hatalma alá került. Amikor az ember Sátán foglya lett, az uralom, amely az övé volt, legyőzőjének kezébe ment át. Így lett Sátán "*e világ istene*". De Krisztus, aki áldozatával megfizette a bűn büntetését, nemcsak megváltja az embert, hanem vissza is adja eljátszott uralmát. Mindent, amit az első Ádám elvesztett, helyreállít a "*második Ádám*", Jézus. Ugyanakkor Krisztus azért is jött, hogy a világegyetem előtt igazolja Isten „jellemét” /Atya!/

Az **istentisztelet** Isten /vagy valamely istenség/ tiszteletére, imádatára irányuló ceremónia. A hitnek megfelelő és meghatározott

szavakban és cselekvésekben kifejeződő egyéni vagy közösségi tisztelete. Az istentisztelet általában egy közösségi hely (templom, imaház, gyülekezet, zsinagóga, mecset stb.) épületében történik, de bárhol végbe mehet/, akár egyénileg is. Stílusában a különböző felekezetek és vallások között eltérés alakult ki. Az istentiszteleti összejövetelek fontos részét képezik a hívők életének.

A **liturgia** görög szó (laosz, 'nép' + ergon, 'munka') *közmunkát, népért végzett közszolgálatot* jelentett, amit egyesek és csoportok a városállam, a nép javára végeztek, mint például a hadviselés, az Olimpia, vagy a színházi játékok. Az Ószövetségben kultikus, papi szolgálat.

Az első keresztényeknél a liturgia a szentmise, az Isten tiszteletére végzett cselekedetek gyűjtőfogalma. A nyugati egyházban 16. sz. óta használt fogalom, hivatalosan elrendelt istentiszteletek összessége, vagy azoknak az egyház által előírt normáknak a gyűjteménye, amely a kultusz végzését szabályozza.

"A liturgia az a csúcspont, mely felé az Egyház tevékenysége irányul; ugyanakkor az a forrás is, amelyből fakad minden ereje."/ II. Vatikáni zsinat/

Az **eucharisztia** görög eredetű szó (az eu - jó és a kharisz - kegyelem, kegyelmi adomány szavakból) keresztény szertartás, amelyen Jézusnak a kenyérről és borról az utolsó vacsorán mondott szavait és ottani cselekedeteit ismétlik meg liturgikus módon. Az eucharisziát

/ az úrvacsorát minden keresztény felekezet (a maga teológiai nézeteinek megfelelően) szentségnek tekinti.

Az eucharisztia szónak több jelentése is van: *egyrészt a kenyérről és a borral végzett liturgikus cselekmény, szentmise.* /protestánsoknál úrvacsora/. *Másrészt az Eucharisztia jelenti a kenyér és a bor színe alatt valóságosan jelen lévő Jézus Krisztust szinonimája az Oltáriszentség.*

NB (nota bene): A kereszténység zsidó környezetben született, zsidók által először a zsidók számára került megfogalmazásra, csak később került sor a pogányok bevonására és ekkor jöttek egyéb hatások. Az alap kiindulás tehát az Ószövetségből származik és ez sok mindent megmagyaráz! Aztán az évszázadok hívői, gondolkodói „tovább fejlesztették”, fogalmazták. Amiről ma mi beszélünk az egy a sok – a kettő évezred alatt kijegecesedett - érzelmezés közül: mégpedig a római katolikus. Persze elmélkedhetünk és kereshetjük a „napjainknak jobban megfelelő érzelmezést és gyakorlatot...”

Az utolsó vacsora - Úrvacsora. Jézus felment Jeruzsálembé. A hatalmasok már eldöntötték, hogy végeznek vele. Jézus egy ideig rejtőzködött előlük tanítványainak kis csoportjával. De Ő nem azért jött, hogy egy kis szektát alapítson / bár így indult...!/, az egész népnek szánta üzenetét. Utolsó útján Jeruzsálembé érkezik és a nép ujjongva, Messiásként fogadja. Nem használja ki az alkalmat, a tömeg erejét ellengései ellen. Tanít egy fél napig. A tömeg szétoszlik, a hatalmasok nem adják fel tervüket. Már a tanítványok körében is befurakodott a mételey. Jézus nem tud furfangoskodni, nem tud elfutni sem. Csak kitartani az útján mindvégig. Még egyszer együtt akar vacsorázni kedves tanítványaival. Egy búcsúvacsorát. Sok mindenről folyt a beszéd ezen az „utolsó vacsorán”. Jézus kiöntötte a szívét. De a sok közül egy dolog volt, ami úgy igazán belevésődött a tanítványok szívébe, hogy soha egy percig nem tudták többé elfelejteni. Négyyszer is le van írva a Szentírásban. Nem is csoda, hiszen nemcsak a tanítványok, hanem az ősegyház hívei valamennyien felidéztek emléket minden vasárnap, sőt esetenként naponta!

Húsvét volt a zsidók nagy emlékűnepe. Megemlékeztek a szövetség Istenének dicső tetteiről, ki atyáikat megszabadította Egyiptom rabságából. Az áldozati bárány elfogyasztásával szent asztaltársaságba kerültek az élő Istennel. Jézus utolsó vacsoráján is ilyen gondolatok foglalkoztathatták az apostolokat. Vacsora előtt szokás volt áldást mondani. Jézus fogta kenyeret és áldást mondott, magasztalván az Istent. Mindegyik tanítvány előtt ott volt lapos kenyér. Jézus megtöri a sajátját, és odanyújtja tanítványainak. Ez nem volt szokás a zsidó rítus szerint. A tanítványok nem érthették mit akar az Úr. Megkezdődött a vacsora. Jézus beszélt nekik a szeretetről, az Atyáról, a Lélekről és meghagyta nekik, hogy szeressék egymást. A vacsora végén megint olyan dolgot tett, ami nem volt szokás: az Ő kelyhét nyújtja nekik, hogy mind abból igyanak. Mit jelentenek a gesztusok, szavak?

Az utolsó vacsora közös estebéd. Mint egy család a közös asztalnál. Megtapasztalják, hogy összeforrt a szívük. Együtt éltek. Ez Jézus életmódja: Ő sosem volt magányos, elzárkózott. Velünk van, értünk van. Közösséget teremt: nem vagyunk már csigaházunkba húzódo magányosok, másokra gyanakvók, önelégült önteltek... Mind együtt, egy asztal körül, egy szívvel lélekkel. Megnyit és egységbe kötöz.

„Értetek adatik” - Jézus következetes, Vállalja sorsát, a vértanúhalált. Amikor kimondta szavait, prófétai üzenete szól. A kehely az „új szövetség”, örökre szóló példa.

Amikor az Isten kinyilatkoztatása szerint Mózes közvetítésével, a Sinai-hegy lábánál megkötötték az

ószövetséget, Izrael legényei bikákat öltek le. Mózes a vért tálba fogta, felét az oltárra öntötte, másik felével meghintette a népet és ezt mondta: „Ez a szövetség vére!” Jézus szavai ugyanígy hangzanak. Jézus életáldozatával „új” kapcsolat kezdődik Istennel.

Nem csak mutatni akar valamit, hanem adni! Az apostolok jól értettek. számtalanszor vettek részt áldozati lakomán. Minden évben fogyasztották a húsvéti bárányt. Tudták, hogy az áldozat állat Isten szent tulajdona lesz. Vérért az oltárra öntik, zsíriját elégetik, de a húsát visszakapja az áldozó, hogy szent lakomát üljön vele. Aki így az oltár áldozatában részesül, a szövetség Istenének lesz asztaltársa. Megújul a szövetség, elmélyül a hűség. Jézus új szövetségről beszél. Jézus maga az új szövetség. Önmagát adja. Kenyeret és bort. Nem a húsvéti bárányt választotta. Nem a jeruzsálemi templom szövevényes szertartását. A mindennapi kenyeret és az ünnepkor mindenkinek kijáró bort. „Családi vacsorát” ajánlott rá emlékezés jeleként. Az apostolok az áldozat húsát enni, ezt még érthették valahogy. De vért inni? Szigorúan tilos volt ez a zsidóknál. A vér az élet forrása. Az élet pedig az Istené. Embernek ezért a vért fogyasztani nem szabad. Az új szövetséggel az életet adja Jézus: „aki issza véremet, örök élete v a n”.

Az „áldozat megszűnése”

Az őskeresztény közösség azzal, hogy nemet mond az ószövetségi áldozati kultuszra, egy, már korábban megindult folyamat végére tett pontot. A próféták ostorozták az áldozati gyakorlatot, feltárták a szociális igazságtalanság közti ellentmondást. Nem volt szándékuk megszüntetni, de érvénytelennek minősítették. A Zsoltároknak megfogalmazódik, hogy Isten nem igényli az áldozatot, az egész ember önátadását kívánja. A Makkabeus korban kényszerűen megszakad a jeruzsálemi kultusz, - megszentelt templom. Jézus korában már több zsidó csoport elhatárolódik a templomi kultusztól. Az *esszénusok* beszüntették az áldozati kultuszt /saját naptáruk volt, nem ismerték el a főpapot/. Csak adományt küldtek a templomnak. Vártak egy „tisza” kultusz érkezését. A *samaritánusok* nem mentek a jeruzsálemi templomba, Garizim hegyén tisztelték az Istent. *Keresztelő Szt János* keresztelésével templom kritikát gyakorolt, vallva, hogy a keresztelés bűnbocsánatot jelent /nem kell az áldozatbemutatás/. *Jézus* az igehirdetésével nem egyszer kritika tárgyává tette a templomi gyakorlatot, sőt megtisztította Atyjának házáat. Majd egy új áldozati praksist indított az utolsó vacsorán. Az *első keresztények* Húsvét után ugyan elmentek a Jeruzsálemi templomba, de mellette folytatták az alternatív gyakorlatot, amit Jézus rendelt. Az áldozat nélküli kultusz a pogány keresztényeknél úgy alakult, hogy szakítottak a régi kultuszukkal. Körülmetéletlenek voltak, így a zsidók templomi

kultuszában nem vehettek részt. Ekkor kezdődött Jézus halálának áldozatkén való értelmezése, mely az összes többi áldozatot helyettesíti. *Kr u. 70-ben* a jeruzsálemi templom pusztulásával új helyzet állt elő. A zsidók reményben várták a templom újra építését, gyakorlatilag függetlenítték magukat az áldozati kultusztól. Istentiszteletük verbális lett a zsinagógában. A Zsidó levél szerint Jézus egyszeri áldozata véglegesen érvénytelenítette a kultikus áldozat minden fajtáját.

Az utolsó vacsorán az együttétkezésből alakult ki az új kultusz. Az emlékezés révén Jézus halálára utaló rítussá vált. Jézus egyetlen áldozata, amely minden áldozatot feleslegessé tett eredetileg egyszeri mártírium volt. Az utolsó vacsora asztalközösségének lakomája, csak utólag vált a megtörtént üdvtörténeti esemény megjelenítésévé. A szimbolikus cselekedetből akkor lett szentség, amikor a Jézus sorsával, áldozatként értelmezett halálával hozták összefüggésbe. Bár mindegyik szerzési igében megtalálható, nem zárható ki, hogy csak Húsvét után, Jézus időközben megtörtént kivégzését követően fogalmazódott meg. A Didachéban az úrvacsora formulák, Jézus halálára történő utalás nélkül maradtak fenn. János evangéliumában a lábmosás jelene került az utolsó vacsora helyére, s nem fedezhetőek fel a Jézus halálára történő értelmezés elemei. Az utolsó vacsorának az új szövetséggel történő összekapcsolása az úrvacsora legrégebbi értelmezése.

Ezen áttekintés után nézzük végig a szentírási helyeket, az alapításról szóló beszámolókat.

Szentírási helyek

Az eucharisztia alapításának négy szövegét találjuk az Újszövetségben (1Kor 11,23-25; Lk. 22, 19k; Mk. 14, 22-24; Mt. 26,26k). Hasonlóságuk, tömör, ünnepélyes formájuk arra enged következtetni, hogy mint szertartási szövegek már használatban voltak az ősegyházban, mielőtt papírra vetették volna azokat. A szövegek között bizonyos eltérések mutatkoznak, ezek alapján két csoportba oszthatók: Pál és Lukács alkotja az egyiket, Márk és Máté a másikat.

1.) Ezek közül a legrégebben az *első Korinthusi levél* 56 körül íródott. Pál itt a korinthusiak emlékébe idézi azt a tanítást, amelyet már „közölt velük”, - kétségkívül 50 körül, amikor először járt Korinthusban. Pál egy egyházi hagyományt vett át, melynek kiindulópontja maga az Úr Jézus. Pál ezt a hagyományt már Damaszkuszban is hallhatta 33 körül (3-4 évvel Jézus halála utána), amikor ott megkeresztelkedett. Feltételezhetjük, hogy Péterre. 1,18). Az általa közölt görög szöveg valószínűleg az antióchiai keresztények úrvacsoráin volt használatos, hisz az antióchiai egyház küldte Pált missziós útjaira, és Lukács, akinek szövege majdnem azonos Páléval, szintén antióchiai származású.

2.) Lukács evangéliuma

Lukács szövege bár igen hasonlít Páléhoz, nem függ tőle. E két szöveg két független forrás számunkra, amelyekben keresztül megismerjük azt az úrvacsora szöveg-típust, amelyet az antióchiai egyház használt a 40-es években. Mindkét szövegen érződik, hogy fordítás egy arám nyelvű eredetiből.

3.) Márk evangéliuma

Márk szövege teljesen független Pál és Lukács szövegétől. Nagyon érződik itt is, hogy egy arám eredeti fordítása.

4.) Máté evangéliuma

Máté szövege Márk szövegén alapszik. Az a néhány szó, amit hozzáfűz, nem egy önálló forrásból származik, hanem az evangélista saját magyarázata.

A négy szöveg nagy hasonlóságát csak az magyarázhatja meg, hogy közös forrásuk egy arám nyelvű elbeszélés, amelyet már a harmincas években mondtak tovább Jeruzsálemben és mindenütt, ahol az első keresztény közösségek végezték közös „kenyértöréseiket” (ApCsel 2,42.46).

Ezekből a szavakból kirajzolódik az eucharisztia szentségének **négy fő témája**.

1. „Miután hálát adott” – **hálaadás**.

Mk-nál és Mt-nál „áldást mondott”; Pál és Lukács „hálát adott” szavakkal fordítja Az Eucharisztia nem más, mint a közösség hálaadása a teremtésért és a megváltásért. A mise liturgiájában dominál a hálaadás.

2. „Vegyétek és egyetek ebből... Vegyétek és igyatok ebből” – **lakoma**.

A közös evés és ivás közösséget jelenít meg és hoz létre. Mivel a Teremtő az élet és közösség alapja, ezért a közös étkezés könnyen sugallja a az Isten iránti hálát, illetve az Istennel való közösség jelévé is lesz. A vallástörténet sokféle formáját ismeri a szakrális étkezésnek. Az étkezés gyakran a hálaadás alkalmává lesz.

Az étkezés az Ószövetségen is a közösség megvalósító jele. Ugyanakkor a közösséget teremtő étkezés gyakran Istennel való összetartozást is jelent

Jézus gyakran elfogadja a lakomára szóló meghívást. A lakoma-közösség Jézusnak az evangéliumokban legtöbbet szereplő jelképes cselekedete. Barátok és ellenfelek is megértik ezt a jelet. Egyesekre ezek a közös étkezések meghívóan hatnak, másokban megbotránkozást és ellenségeskedést váltanak ki. „Ez bűnösökkel áll szóba, sőt eszik is velük!” (Lk. 15,2; Mk. 2,16)

Van, hogy Jézus egy étkezés alkalmával fejt ki programját, pl. amikor a vámos Lévi házában vacsorázik „sok vámassal és bűnösssel”. „Nem az igazakat jöttem hívni, hanem a bűnösöket (Mk. 2,17).

Jézus cselekedeteiben és példabeszédeiben is a lakoma az elérkező Isten Országának képe.

3. „Ez az én testem... Ez az én vérem” – kijelentés, rámutatás, **jelenlét**.

Jézus szava kijelentő, rámutató, állító szó!

A katolikus teológia ősidőktől töretlenül vallja a valóságos jelenlétet az Eucharisziában, melynek garanciája Jézus szava és isteni ereje.

Ezt a jelenlétet valóságos jelenlétnek mondjuk, kiemelt módon van jelen, de „jelen van” a közösségben, az embertársban is!

4. „Mely értetek (áldozatul) adatik... Vérem, mely éretetek kiontatik” – **áldozat**.

A bűnök bocsánatára *kiontott vér* még egyértelműbb kifejezése az áldozatnak.

Maga a kontextus is mind a négy szövegben áldozatról szól.

5. „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre” – **emlékezet**.

Az Eucharisztia ünnepe a mi megemlékezésünk Jézusról, szavairól és tetteiről. A megemlékezés elevenen tartja elköteleződésünket is.

A zsidók minden ünnepe „emlékezés” volt. Megemlékeztek Isten nagy tetteiről, a szövetségről, Isten hűségéről. Az emlékező ember felidézi hivatását, átéli feladatát az Isten előtt. Az új szövetségnek is emlék ünnepe lett, és ez a mise!

János evangélium nem ír az eucharisztia alapításról. Helyette a lábmosásról beszél. Az evangéliuma 6. fejezetében az élet kenyéréről tartott beszédben, kifejezetten utal az eucharisziára. Mondhatnánk, hogy az utolsó vacsora ősegyházi, vallásos értelmezése. A csodás kenyérszaporításkor Krisztust ették, az „élet kenyérét”- értsd: elfogadták az általa mondottakat. A „kenyér”, „táplálék” a bölcsesség ősi képei. Spirituális értelmezést kap a kenyér fogyasztása: „szavaim, amiket mondtam, lélek és élet”. A lábmosáskor megparancsolja, hogy utánoznunk kell a Mester viselkedését, cselekedetét: „ti is tegyétek meg!” Nem említi az alapítást, mert feltételezi, hogy az olvasója tudja: az eucharisziát a János által leírt vacsorán alapították. A jelentéktelennek tűnő rituálé, a lábmosás -, kifejezi, hogy az asztalközösség értelme a kölcsönös szolgálat és szeretet. Az utolsó vacsora célja, hogy Jézus tanítványainak szeretet közösségét létrehozza, erősítse.

A *Jn 6, 1-71.* külön elmélkedés lehetne: a kenyérszaporítás- a vízen járás- az *eucharisztikus beszéd*. ...és az elbizonytalanodás!

Szentségimádás

Az első keresztény évezredben nem volt szokásban, hogy imádják misén kívül is az eucharisziában jelenlévő Krisztust. Csak a második évezred újításaként jelenik meg. A második századtól szokás, hogy a misében nem csak annyi kenyeret és bort változtatnak

át, amennyire a szentmisén résztvevők áldoztatásához szükség van. A többlet a szentmisén részt venni nem tudó hívek /betegek, foglyok/ kaphatták. Egyes hívek a házukba vitték, nem azért, hogy magukhoz vegyék, hanem mint Isten oltalmának zálogát. A 4. sz.- tól a „szent tartalékok” megbecsült, tiszteletet kifejező helyen őrizték. A 9. sz. - tól oltáron őrizték, mécsesét égették, és térdeket hajtottak előtte. A 13. sz. - ban az „Úrnapija” bevezetésre került, elterjedt az átváltoztatás után az „úrfelmutatás”. Szentségtartót, „monstranciát” készítettek, bevezették a szentséggel adott áldást. A 17. sz.- tól buzgó hívek hosszabb időt is töltöttek az eucharisztia előtt /”szentségimádás”/, a szerzetes közösségekben napjában többször rövid imát mondtak az Oltáriszentség előtt /szentséglátogatás/. Az eucharisztikus áhítat elterjedését a Grál-monda is előmozdította. Az a meggyőződés, hogy az eucharisztia látása természetfeletti élmény forrása, azaz, aki élő hittel nézi az eucharisztikus színeket (szent ostyát, kónszekrált bort), abban fokozott módon működik a jelenlévő Istenember. 1881-től az „eucharisztikus világtalálkozások” a hívők széles tömegeiben felélesztik az oltáriszentség iránti tiszteletet. *A második évezred folyamán egységes fejlődés képe alakult ki. Ahogy az ószövetségi zsidóság vallásosságában egyre fontosabb lett a meggyőződés, mi szerint a szövetség Istenével a jeruzsálemi szentélyben lehet találkozni, úgy a katolikus lelkiség egyre jobban elmélyítette azt a gondolatot, hogy Jézus Krisztus jelenléte az Egyházban, kiváltképpen az eucharisztikus színek alatt való jelenlétben mutatkozik meg. /Vö.:” Mert hát hol van oly nagy nép, amelyhez az ő Istene oly közel volna, mint hozzánk az Úr, ami Istenünk” Mtörv. 4.7/ A Szentség előtt való imádás felkészít arra, hogy kellő áhítattal ünnepeljük az Úr emlékvacsoráját. De a szentségimádás nem helyettesíti a szentáldozást. /A „lelki áldozás”, akadályoztatás esetén, helyettesítő ájtatosság. / Személyes példám alapján mondhatom, hogy a szentségimádás jellegzetes gyümölcse a személyes, szemlélődő imaélet fejlesztése. Jézus számomra van jelen, felém fordul, bennem működik, rám sugározza energiáját, erősít hitben és szeretetben!*

52. Eucharisztikus Világtalálkozás 2020 Budapest

Emilie Tamisier, francia hölgy gondolata szerint, csak az Oltáriszentség tisztelete lehet az az egyetlen orvosság, mely az Istentől eltávolodó világot megmentheti. Sürgette, hogy a nyilvánosság előtt ismerjék el hitüket a hívek. A háttér tehát a liberális, ateista, az egyház intézményeit támadó Franciaország társadalma. 1881-ben van az első nemzetközi világtalálkozás. Hamarosan a világ minden részén megrendezték. Eleinte a fő hangsúly a szentségimádáson volt, a triumfális jellegű ez, nagy körmeneteket tartottak. Hamarosan konferencia jellegű

is öltött /előadások az euch.-ról/. Napjainkban már, helyesen, a szentmise kerül a középpontba, mint az egyház liturgiájának „csúcsa és forrása”, Magyarországon 1938-ban volt Euch. Világtalálkozás. A két világháború között a hitélet gyengült. Prohászka Ottokár vezetésével a 30-as években megújulás indult. Ezt szolgálta a Világtalálkozás, ill. az arra való előkészület: népmisziók, lelki napok, fiatalok megnyerése, kiadványok. Tudatosítani, hogy Krisztus örömhírét hirdetni minden kereszténynek feladata, a közösség is vallja meg a világ előtt Jézust az Eucharisziában és alakítsa életét az evangélium szerint! /Himnusz is született az ünnepre:” Győzelemről énekeljen”.../ Sajnos a következő háború sok mindent lerombolt.

Beszélgessünk:

Pap hiány miatt ma igeliturgia van mise helyett. Vajon pótolhatja? A mise közösség formáló ereje ma is megvan?

Ökumenikus párbeszéd: protestánsok szeretetvendégség gyakorlata és a katolikus egyház ellentétes dogmatikai megalapozottsága /egyházi rend szentsége! / szétválaszt. Törekvés a szeretet tetteinek összetartó egységére.

„Az Úr napját szenteld meg” /10 parancs/, „Vasár- és ünnepnap misét becsületesen hallgass” /az Egyház 5 parancsolata/ Hogyan vélekedsz??? Mi a gyakorlatod?

Az Eucharisztikus Világtalálkozásnak mi az üzenete ma?...

A tömeg szerepe a keresztény közösségben? Jó, rossz?

Mi az, hogy „lelki megújulás”? Hozhat eredményt a tömeges szervezés?

Közöny tapasztalható! Vajon mit kellene tenni /konkrétan, itt és most/ nekem, neked, hogy a hit lángra gyúljon?

„Szentségi böjt”? Régen éjfél-től, majd 3 óra, ma már csak 1 óra áldozás előtt. Lazulás, vagy.. ?

Lelkigyakorlatunk segítsen újra átgondolni elveinket és gyakorlatunkat.

(Lelkigyakorlat 2019.07.13. Tar)

KOVÁCS LÁSZLÓ:

AZ EMBER KOMÉDIÁJA

Gyerekek játszottak a homokban. Megállt felettük egy barna sapkás gyerek. Építék nektek egy csodaszép várat, akarjátok? Akarjuk. Jó, akkor szerezzetek nekem pénzt, paripát, fegyvert! A gyerekek szereztek neki. Akkor a Barnasapkás beállt a homokozó közepére. Felült a lóra, a vállán lógott a puskája, zsebe tele volt a begyűjtött pénzzel. Felkiáltott: Enyém a vár! Volt egy kis gyerek, aki azt találta mondani: Dehogy, testvér, miénk a vár. A Barnasapkás feldühödött és kiadta a parancsot: Vigyétek a pincébe!

Körülnézett szigorúan és újból elkiáltotta magát: Mindenki tegyen fel barna sapkát! A gyerekek hazaszaladtak és a legtöbbjük barna sapkában tért vissza. De voltak, akik sárga sapkában jöttek. A Barnasapkás toporzékolt: Ellenségszagot érzek! A gyerekek ijedten néztek össze. A Barnasapkás a sárgákra mutatott: Vigyétek őket a zuhanyozóba! Akkor a Barnasapkás messzebbre nézett, és a távolban megpillantott egy vörössapkást. Újból elkiáltotta magát: Ellenségszagot érzek! Gyorsan kiküldött egy gyereket a másik homokozóba. A gyerek egy fa mögül figyelte a Vörössapkást.

A homokozóban gyerekek játszottak. Megállt felettük a Vörössapkás gyerek. Építék nektek egy csodaszép várat, akarjátok? Akarjuk. Jó akkor szerezzetek nekem pénzt, paripát, fegyvert! A gyerekek szereztek neki. Akkor a Vörössapkás beállt a homokozó közepére. Felült a lóra, a vállán lógott a puska, zsebe tele volt a begyűjtött pénzzel. Felkiáltott: Enyém a vár! Az egyik gyerek halkán megjegyezte: Dehogy testvér, a miénk! A Vörössapkás feldühödött, és kiadta a parancsot: Vigyétek a pincébe!

Körülnézett szigorúan, és újból elkiáltotta magát: Mindenki tegyen fel vörös sapkát! A gyerekek gyorsan hazaszaladtak, és a legtöbbjük vörös sapkában tért vissza. De voltak, akik fehér sapkában jöttek. A Vörössapkás toporzékolt: Ellenségszagot érzek! A gyerekek ijedten néztek össze. A Vörössapkás a fehérre mutatott: Vigyétek a gúlákra! Akkor a Vörössapkás észrevette a fa mögött a barna sapkás fiút és így kiáltott: Ellenségszagot érzek. Ott egy barna sapkás. Fogjátok el! El is fogták.

Lett is ebből akkora háború, hogy csak no. A Barnasapkás fegyverbe szólította az összes fiúgyereket, aztán a paripáján megindult a vörössapkások ellen. Közben legázolta az összes útba eső homokozót, és kényszerítette az ottani fiúkat is a vörössapkások megtámadására. Ez volt a barna

diktatúra. Csakhogy beállt a tél és fordult a kocka. A Vörössapkás is felült a lovára, és megindult az ő megszámlálhatatlan vörössapkásaival a Barnasapkás ellen. Tavaszra saját homokozójában verte halomra a Barnasapkást és csatlósait.

Útközben felszabadította az összes homokozót és kényszerítette a gyerekeket, hogy vörös nyakkendőt kössenek. Ez volt a vörös diktatúra. Volt egy gyerek, aki azt mondta, hogy ő jobban szereti a piros-fehérvörös nyakkendőt. A Vörössapkás ki is tekerte a nyakát. Volt olyan is, aki azt mondta, hogy ő nem tesz fel semmilyen sapkát, és nem viszi a Vörössapkás után a puskát. A Vörössapkás paprikavörösön üvöltött: Vigyétek a pincébe! Alighogy elvitték, jött a második, a harmadik, hogy ő sem viszi a puskát, és hogy ő nem ilyen lovat akar. Ezek egyre többen és többen lettek, és a homokozó melletti bokorban boldogan éltek.

Történt aztán hogy a Vörössapkásnak is leáldozott a napja. Elfogyott alóla a pénz, paripa fegyver. Át is vették a hatalmat azok, akiknek volt sok pénzüik, paripájuk, fegyverük. És volt nekik a barna- és vörössapkásoknál is ravaszabb rendszerük: úgy hívták, hogy több-párti demokrácia. Csillagos lobogóba csomagolva el is küldték azt a felszabadult homokozókba. Azok mind ujjongva fogadták, mert ugye ennél jobb rendszer nincsen!

Egy egészen kis homokozóban is nagyon megváltozott az élet. A gyerekek fellelegeztek, és összeültek, hogy most már ők szabják meg, hogy mit játszanak, hogyan játszanak, milyen sapkában járnak. Csakhogy a csillagos lobogó tartalmával nem számoltak. Mert bizony akkor valami különös dolog történt.

Négy gyerek, aki véletlenül a fején felejtette régi sapkáját, a közeli WC-be sietett. Ott megegyeztek, hogy mind nemzeti színben fog tündökölni, és ők megváltják a kis homokozót. Közben mindegyik arra gondolt, hogy egy *választás* nevű csellel bevonják az összes gyereket abba a játékba, aminek az a célja, hogy megnyerjék maguknak a pénzt, paripát, fegyvert.

Mind a négy gyerek kicserélte a sapkáját. A Vörössapkás begyűrte az ingébe a vörös sapkát, és kitűzött a mellére egy piros-fehérvörös kokárdát. A Sárgasapkás is begyűrte a nadrágjába a sárga sapkáját, és ő is kitűzött a mellére egy piros-fehérvörös kokárdát. A Fehérsapkás begyűrte a zsebébe a fehér sapkát és kitűzött a mellére egy piros-fehérvörös kokárdát. A Barnasapkás is előkerült, ő is eltüntette a barna sapkát a bakancsában, és kitűzött a mellére egy óriási nemzeti kokárdát. Aztán a WC-ből mind a négyen a homokozó gyerekek elé álltak. Így szólt az egyik: Építék nektek egy csodaszép várat, akarjátok? S a második: Építék nektek egy csodaszép várat, akarjátok? S a harmadik: Építék nektek egy csodaszép várat, akarjátok? S a

negyedik is: Építetek nektek egy csodaszép várat, akarjátok?

A gyerekek kapkodták a fejüket és ugráltak: Akarjuk, akarjuk, akarjuk, akarjuk – hangzott a kiáltás. Akkor – mondta az első – szavazzátok meg nekem a pénzt, paripát, fegyvert! Nem – mondta a második – szavazzátok meg nekem a pénzt, paripát fegyvert! Nem – mondta a harmadik – szavazzátok meg nekem a pénzt, paripát, fegyvert! Nem – mondta a negyedik – nekem szavazzátok meg a pénzt, paripát, fegyvert!

A gyerekek szája tátva maradt, bambán néztek egymásra, mikor az egyik elkiáltotta magát: Nézzétek, ennek az inge alatt vörös sapka van! A másik is kiáltott: Nézzétek, ennek a nadrágjában sárga sapka van! A harmadik is kiáltott: Nézzétek, ennek a zsebében fehér sapka van! A negyedik is kiáltott: Nézzétek, ennek a bakancsából barna sapka lóg ki!

Mire mind a négyen kokárdás mellükre tették a kezüket, magasba emelték két ujjukat és együtt szavalták: *Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában, hiszek Magyarországot feltámadásában!*

És akkor egymás ellen ordítottak – a négyek. Mind ugyanazt mondta: Akarjátok Magyarország feltámadását? Akkor rám szavazzatok! Bűnös, aki nem szavaz (rám)! Szavazzatok! A gyerekek közt meghasonlás támadt. Az egyik vörös párti bokán rúgta a fehéret, a fehér a barnát, a barna a sárgát. Rövidesen az összes gyerek fogta a bokáját, kivéve néhányat. Ők a homokozó melletti bokorban ültek és nézték a „csodálatos” emberi színjátékot, az Ember komédiáját. Ők tudták, hogy nekik mi a dolguk a kis és nagy homokozóban, hogy mi az ő egyéni felelősségük, a lelkiismeretük szava.

De mintha ott sem lett volna egyetértés. A csillagos lobogóba csomagolt csali bevált. Az egyik gyereknek eszébe jutott, hogy a fehéreket és a sárgákat bántották a vörösök és barnák, talán őket kellene választani. Mások meg azt mondták, ezek mind piros-fehérezöldek, és már nem vörösök és barnák. Ismét mások azt kiabálták, hogy ezek hisznek a hazában, ezek hisznek a föltámadásban. Az egyik gyerek a bokorból gyorsan a homokozó közepére tett egy szemetes kukát, amiből kiöntötte a szemetet és felkiáltott: Szavazzunk!

Csak hogy kire? És mire? Egyik így, a másik úgy magyarázta, hogy az ő lelkiismerete, meg a kisebb rossz, meg a nagyobb rossz, meg bűnös, aki nem szavaz. Lett is akkora felbolydulás, hogy csak úgy zengett a bokor. Úgy tűnt, mintha mindenki elfelejtette volna, hogy a csillagos lobogó csalija milyen veszélyes; és hogy nekik egyes-egyedül mi a dolguk.

És akkor a bokorból a kuka után futott egy ici-pici kisgyerek, hogy kidobja a csokis papírját. Közben azt kérdezte: Építetek nektek egy csodaszép várat? Meg

sem várta a választ, kis kezeivel lapátolni kezdte a homokot. Nem volt nála sem pénz, sem paripa, sem fegyver.

És akkor csoda történt. Az égből szózat hallatszott, ami imígyen szólt: *Ha nem lesztek olyanok, mint ez a gyermek nem mentek be az Isten Országába... Az én országom, nem evilágból való... Ti építétek az Isten Országát, és hirdessétek annak igazságát, a többi mindet hozzákajátok...*

2002.

MEZEY ANDRÁS

**AZ ELSŐ HAZAI
BÁZISKÖZÖSSÉGEK:
A BULÁNYI-JELENSÉG ÉS A KATOLIKUS
EGYHÁZ
AZ 50-ES ÉVEK ELEJÉN**

(1. rész)

Bulányi György piarista szerzetes és az általa létrehozott, vagy inspirált Bokor-közösségek a magyarországi katolicizmus, s ezen belül a kommunista egyházkorlátozás legvitatottabb fejezetét alkotják. A róluk kialakult kép azonban meglehetősen egyoldalú: az egyházi közbeszéd és publicisztika jobbára csak a 70-es évek közepétől történetekre koncentrált, arra a feszültségre, amely Bulányi és a magyar püspökök, leginkább Lékai érsek közt ekkor kialakult, és amely egyre növekedve csúcspontját a szerzetes 1982-es egyházi elítélésében érte el. Ismeretes, hogy e feszültséget jobbára két kérdéskör generálta: egyrészt az engedelmség megkérdőjelezése az egyházi vezetőkkel szemben, akik Isten Országá helyett olykor sokkal inkább az államhatalmi akarat képviselőinek tűntek, másrészt egyes Bokor-tagok lelkiismereti okból történő katonai szolgálatmegtagadása. Bulányi a magyar katolikusság valóságos *enfant terrible*-jévé és eretnekjévé vált, idehaza a Bokor ügyét felkaroló szamizdat *Beszélő* köre gondoskodott arról, hogy minden ellenük irányuló akció legalább a második nyilvánosságban ismert legyen,¹ majd ezeket (részben a *Beszélő*, részben a nem hivatalos egyházi hírcsatornák nyomán) csakhamar a nyugati sajtó is kitárgyalta. A Bokor az ottani - főleg német nyelvű - vallásszociológiai szakirodalomban tudományosan túlreprezentálttá vált, a más bázisközösségekről való híradások, elemzések híján,^{1 2} sőt a nyugati egyházi közvélemény szemében a Bokor lett a „bázisközösségi mozgalom” szinte egyedüli letéteményese.

Részint ez a fajta publicitás okolható azért, hogy eddig sokkal kevesebb figyelem jutott Bulányi György

¹ Vö. HARTAI 1981/1. 29-30.; VÍZÖNTŐ 1982/4. 115-116.;

1982/5-6. 134-137.

² Lázár Kovács 2006. 143.

közösségszervező tevékenységének legelső, 1945-1952 közti korszakára. Ami egyben azt is jelenti, hogy a bázisközösség, mint szociológiailag viszonylag jól körülírható egyház-fejlődéstörténeti jelenség Magyarországon szintén nem a 60-as, 70-es években jelent meg először, a II. Vatikáni Zsinat vagy a 60-as évek végi ifjúsági mozgalmak, leginkább a beat-mise egyik „mellékhatásaként.” A társadalomtörténeti kutatás még adós annak megválaszolásával, hogy ilyen típusú közösségek hol kezdtek először kialakulni az országban, de egynek a születési idejét és helyét egész pontosan meg lehet határozni: 1945. február, Debrecen, s e születés körül is maga Bulányi György bábáskodott. Két fő rendi és segítőtársa Török Jenő és Juhász Miklós és mások aktív közreműködésével ezt követően olyan föld alatti, katakomba-egyház modell alakult ki, amely fél évtized alatt az egész országban elterjedt, és a sorozatos üldözések ellenére is életképes maradt. Kevésbé ismert tény, hogy Bulányi és vezetőtársai már az 50-es évek elején is szembe kerültek a püspöki karral, igaz, a három évtizeddel későbbiekhez képest kisebb horderejű kérdésekben, s az ellentéteket ekkor még sikerült megnyugtatóan elsimítani.

A katakomba-egyház egyik alapsejtjének számító bázisközösség fogalmát más-más aspektusból közelítve sokan, sokféleképp határozzák meg.³ E definíciókat közös nevezőre hozva, és a teológiai vonatkozásokat a lényegi ismérvekre korlátozva az állapítható meg, hogy a bázisközösség olyan személyes, baráti (olykor családi) kapcsolatokra épülő, informális és autonóm csoport a katolikus egyházon belül, amelynek tagjai - többnyire fiatalok - az átlagnál igényesebb, tudatosabb vallásosság ápolására törekcsenek. Istenkapcsolatuk, a liturgiában való részvételük is személyesebb, mint az átlag templomjáróké. A közösségek létrejöttét legtöbbször szociológiai törvényszerűségekre szokás visszavezetni: tagjai a plébániai kereteket alkalmatlannak, a hívek sokasága miatt túl személytelennek tartják az elmélyült vallásgyakorlathoz. A meghatározás viszont csak a földrajzi-történelmi dimenzióval kiegészítve teljes: az első bázisközösségnek nevezett csoportok az 1950-es évektől a latin-amerikai társadalmakban alakultak ki, ahol nemcsak az egyház klerikalizmusa, „intézményes megkövesültsége” határozta meg létüket, hanem a széles társadalmi rétegek kilátástalan nyomora, az elnyomás elleni harc, és néhol a kiterjedt paphiány is.⁴ A felszabadítási teológia fontos társadalmi bázisát képezték, s tagjaik egymással összefogó nagycsaládok voltak. A legsajátosabb történelmi kiindulópont, vagy „ösztönző” a közép-és kelet-európai kommunista diktatúrák megjelenése: ezt megelőzően ugyanis nemigen létezett a katolikus egyházban intézményi struktúrától független kiscsoport, mozgalom. Legalább egy plébániához tartozni kellett. A meginduló

egyházüldözés viszont alapjaiban igyekezett szétrombolni, lehetetlenné tenni ezeket a struktúrákat, s előbb-utóbb minden közösség ennek az üldözésnek a korlátai, s egyben „szabadságfokai” közé kényszerülve vált autonómmá és informálissá - már amennyire a hatalmi nyomás alatt működni tudott. Egyik legkézzelfoghatóbb jele ennek, hogy a csoportok már nem a plébániához kötődve, vagy a helybeli Katolikus Kör helyiségeiben (utóbbiakat a helyi kommunista hatalmasságok többnyire elkobozták) tartják találkozóikat, hanem rejtőzködve: magánlakásokon, olykor erdei tisztásokon, kirándulás közben. Katekézisüket már újfajta lelkiség, kötetlenebb forma és/ vagy komoly teológiai önképzés jellemzi, amelynek egyik szembeszökő sajátossága a csoportvezető, vagy más karizmatikus pap-egyéniségek által írt brosúra-irodalom, elmékedések tanulmányozása majd megvitatása. Emellett, jelentőségéből ugyan vesztve, de tovább él a hagyományos, frontális hitoktatási forma is. A bázisközösségek kétségkívül egyik legtöbbet elemzett vonása, hogy általában kritikusan szemlélik az intézményesült, megcsontosodottnak tartott Egyházat és annak (a hatalommal nem ritkán kollaboráló) vezetőit. A kritika olykor éles szembenállásba csaphat át, ahogy az a Bokor esetében is történt.

Magyarországon, a kiépülő diktatúra árnyékában elindult közösségszerveződéseknek személyi szinten valóban Bulányi György volt az egyik legfőbb motorja, inspirátora. E kiscsoportok többé-kevésbé mind felmutatták a fent felsorolt jellegzetességeket, kivéve talán a kimondott egyházon belüli ellenzéki séget. Az itthoni bázisközösségek külső létoka mindamelllett nem vezethető vissza kizárólagosan a vallásüldözésre. Szellemisségét, sőt tagságát is legtöbbjük a II. világháború előtt indult, majd utána feloszlott nagy hatású ifjúsági mozgalmakból, réteg-egyesületekből mentette át, vagy azokban a formációkban, amelyben feloszlásuk után ezek az egyesületek tovább éltek: ilyenek voltak többek közt a KALOT (Katolikus Agrárfjúsági Legényegyletek Országos Testülete) vagy a KIOE (Keresztény Iparos és Munkásifjak Országos Egyesülete) csoportjai, a cserkészmozgalom, vagy az iskolai Mária Kongregációk, a Szívárdá. Ugyanilyen fontos „infrastrukturális” háttérrel biztosítottak a szerzetesrendek és iskoláik sokasága, valamint a felsőoktatási intézmények is.

Az első debreceni kiscsoportoknak azonban nem volt ilyen előzményük, tehát itt nem a régi egyesületek működtek tovább új kiadásban, hanem egy teljesen új történet kezdődött el. A Bokor genezisének egyik mármár legendaszerű alakja *Stjepan Tomislav Poglajen* horvát jezsuita, vagy ismertebb álnévén Kolakovic, aki már a német megszállás alatt levő Jugoszlávia, Szlovákia és Csehország katakomba-egyházainak azaz

³ Az összehasonlításokhoz a *Magyar Katolikus Lexikon*, a *Gecse Gusztáv-féle Vallástörténeti kislexikon* és a *Világvallások: A-ZS lexikon bázisközösség-definícióit*

vettem alapul.

⁴ *Világvallások A-ZS*, 2009. 290.

kisközösségeinek egyik fő szervezője volt, amikor 1945 elején Magyarországra, Debrecenbe érkezett.⁵ Bulányival, aki ekkor az itteni piarista kereskedelmi iskola magyartanára volt, tulajdonképpen teljesen véletlenül találkozott. A visszaemlékezések szerint „pápai megbízatással” rendelkező jezsuita néhány hét alatt egy felnőtt-, egy diákcsoportot, egy munkásfiú és egy munkáslány csoportot szervezett a városban. „A diákcsoportot szeretné rám bízni. Mondom, jó, de minek? Azt mondja azért, mert olyan idők jönnek, hogy az egyház csak kicsi, családoKNál összejövő, földalatti jellegű közösségekben fog tudni fennmaradni.” idézi fel Bulányi több interjújában is. Kérdésére, hogy meddig vigye őket, „páter Kolakovics” így felelt: „Amíg ki nem nevelik saját vezetőiket.”⁶ Ez az első említése annak, hogy magyarországi egyházi kiscsoportok kimondottan bázisközösségeként jelennek meg. A történelem szempontjából fő probléma, hogy a horvát jezsuita magyarországi szervezőmunkájáról Bulányi visszaemlékezésén kívül más adat nincs, 1945 májusában már utazott tovább a Szovjetunióba, az említettekén kívül nagyobb szabású célkitűzéssel: a szovjet vezetőket akarta kibékíteni a katolikus egyházzal.⁷

Bulányi György az utótörténet fényében maga szerencsés véletlennek, az isteni gondviselés művének tartotta a Kolakovic-epizódot,⁸ ám erre a fajta ifjúsági munkára egyelőre nem sok indítást érzett. Tanári munkája lekötötte, és saját „specializálódott” cserkészcsapatával is aktívan foglalkozott: mint a népi kultúra és a népdalok elkötelezett rajongója, regőscserkészeivel járta a vidéket, műsoros eseteket és téli lelki gyakorlatokat (ún. falumanrészakat, ami a felozlatott KALOT egyik kezdeményezése volt) is szervezve. Az ifjúságpasztorációnak aktív munkása volt még két debreceni tanártársa, *Török Jenő*, aki 1946-tól a városi Actio Catholica (AC) ifjúsági titkáráként, és *Szentgyörgyi András*, a szervezet vezetőtanára, aki 1949 elejétől a debreceni munkáscsoportot irányította. Később mindketten bekapcsolódtak a katakomba-kisközösségek szervezésébe is.⁹

A rábízott koedukált csoporttal, amelyhez fokozatosan a többi három csoport is csatlakozott,

Bulányi a vasárnapi diákmise után tudott foglalkozni: „azzal szórakoztattam őket, hogy részint magyarságtudományi, részint teológiai kérdő mondatokat gyártottam le a hét folyamán, és a Kállay Emil (a későbbi piarista tartományfőnök, M. A.), aki adjutánsom volt, széjjel vitte ezeket az érdekelteknek. Nem tartottam semmiféle előadást, hanem: kérem, az első kérdésre kinek van valami válasza stb. És összevitattak. Ez folyt '48-ig.”^{10 11} Később már nyári lelki gyakorlatot is tartott pártfogoltjainak. 1948 szeptemberétől, különös módon már az iskola-államosítás után kapta a következő nagy megbízatást: egyetemi lelkész, és a Szent László kollégium igazgatója lett. Az AC keretében, Török Jenővel együtt szervezte az egyetemisták számára az ún. „Világnézeti Akadémia” ankét-sorozatot, amelyeken nem egyszer népi kollégisták szálltak vitába vele az előadásokat követően is. Nekik egy ízben azzal vágott vissza, hogy nem érdekli, ha mindjárt el is viszi a politikai rendőrség, ott is megmondja a véleményét, ugyanúgy, ahogy korábban a 95%-ban nyilassá vált diákoknak is.¹¹

A folytatást borítékolni lehetett: 1948. december 2-án Bulányi György nem volt hajlandó egy Mindszenty elítélő nyilatkozatot aláírni, mire a reggeli lelki gyakorlatos előadására benyomult népi kollégisták és MEFESZ-tagok felszólították, hogy távozzon az egyetemről.¹² A piarista szerzetes elhatározta, hogy más formában tovább foglalkozik az egyetemi ifjúsággal. Életében ez volt a második fordulópon, amikor bázisközösség-szervezésre nyílt alkalma. Kettős fordulatnak bizonyult ez: a karok szerint tagolódo debreceni egyetemista közösségekben, sőt két felnőtt csoportban, amelyben magát a Bibliát tanulmányozták és arról vitatkoztak (ez korábban egyáltalán nem volt szokás), egy igen magas szellemi igény teremtődött meg: kimondva-kimondatlanul az elit katolikusok összegyűjtése lett a cél, akiknek a Kolakovic-féle „hólabda-módszer” értelmében maguknak is egy-egy kiscsoport vezetőjévé kellett válniuk. Bulányi törekedett arra is, hogy az egyes, 4-5 főnél nem nagyobb kiscsoportoknak civil vezetője legyen. Közülük *Be-rényi Dénes* orvostanhallgató (később fizikus) volt a legelkötelezettebb, Bulányi távollétében szinte helyetteseként működött.¹³ Erre volt is bőven

⁵ ZUBRINIC 2008.

⁶ SzakoLCzay 1989. 21-22.; BáLint B. 1989. 12.; iványi 1997. 12.; MárCzi 2009. 161.

⁷ ZuBrinic 2008. Valószínűsíthető, hogy Kolakovic Debrecenben az Ideiglenes Kormányval, ill. az itt székelő szovjet főparancsnoksággal is fél akarta venni a kapcsolatot. Bulányi szavai szerint „leigazolta” magát Bánáss László debreceni prépost-plébánosnál, a későbbi veszprémi püspöknél, és Mindszenty hercegprímásnál is, de erről levéltári adat nem áll rendelkezésre. Kérdés az is, hogy alig 4 hónapos magyarországi tartózkodása alatt miért nem rendtársaival, Kerkai Jenővel és Nagy Tőhötömmel a KALOT főszervezőivel kereste a kapcsolatot. A mozgalomról lehetnek információi, de talán épp annak ismertsége, és széles körű aktivitása miatt

gondolhatta róla, hogy túlzottan a hatóság szeme előtt lesz, így a katakomba-létre sem rendezkedhet be.

⁸ iványi 1997. 12.

⁹ ÁBTL O-8884, 41. p. Bulányi György AC titkár levele Bánáss plébánosnak, Debrecen, 1948. jan. 20.; MPRKL N-587. doboz, Iskolátogatási jegyzőkönyvek, ad 505/1948 (ápr. 19.) és ad 555/198 (máj. 4.).

¹⁰ Iványi 1997. 13.

¹¹ ÁBTL O-8884, 65. p., Jelentés, 1948. máj. 13.

¹² Uo. 85. p., Jelentés a Szent László köréről, 1948. dec. 2.

¹³ Vö. Merza József írásos visszaemlékezése; ÁBTL V-140907, 142-143. p. Jegyzőkönyv Bulányi 1952. okt. 8-i kihallgatásáról.

alkalom, mert az 1948 végi fordulat másik elemeként Bulányi elkezdte járni az országot, „...úgy képzeltem akkor, hogy [...] kisközösséggé alakítom fél Magyarországot, de minimum Debrecen és a Tiszántúlt, amelyeket Pintér Laci bácsi mint a csonkavári- di egyházmegye ordináriusa (püspöki helynök, M.A.), rám bízott.”¹⁴ A földalatti ifjúságpasztorációs munkába bekapcsolódott szinte mindegyik tanító szerzetesrend, és az egykori mozgalmak is, a Regnum Marianum egyesületig bezárólag, a KALOT kivételével.¹⁵ A szervezés és a közösségképződés Budapesten kívül természetesen a négy másik egyetemi városban volt a legélénkebb, Szegeden pl. 1949 májusától Bulányi látogatását követően az egykori tábori lelkész katonatárs, *Lakos Endre* felsővárosi káplán, egyben a Magyarországi Diákkongregációk főtitkára jórészt egykori Mária-kongreganista egyetemistákat, *Kovács Mihály* piarista hittanár pedig középiskolásokat kezdett maga köré gyűjteni.¹⁶

A földalatti egyház egyes közösségei nem voltak elszigeteltek egymástól. Vezetőik évente többször is lelkigyakorlatokkal egybekötött papi értekezleteken gyűltek össze, s ezeken mindig téma volt az ifjúságpasztoráció útjainak kijelölése. Az értekezletek másik típusán az egyes csoportokból a fiatalok is képviseltették magukat, s csoportjaik eredményeiről rendszeresen beszámoltak.¹⁷ Az első irányadó összejövetelek egyike Sík Sándor tartományfőnök vezetésével zajlott le 1949 karácsonyi szünetében a tatai rendházban, kb. 30 piarista részvételével. A 2,5 napos értekezleten *Juhász Miklós*, a veszprémi szeminárium teológiaprofesszora kifejtette, hogy „most plébániákra vagyunk szétdobva sokan, az ifjúság nevelését itt folytatjuk. Különben is ez utóbbi a piaristák negyedik fogadalma.” Juhász, akinek ekkor már szintén volt saját csoportja, annak 4-5 tagjával - tatai diákokkal - be is mutatta, hogy néz ki a csoportmunka gyakorlatban. Az összejöveteleken már civil előadók is bemutatkoztak közösségvezetőként.

Sík Sándor egyetértett a csoportszervezésekkel, de voltak kifogásai: „több nyugodtságot és óvatosságot vigyünk bele a tevékenységünkbe. Akikkel szemben állunk, azokkal ne vitatkozzunk, hanem tartsuk magunkat az álláspontunkhoz. Az egyház felé mérsékeljük a kritikánkat. Legyünk megértéssel azok iránt, akik az általunk végzett tevékenység kockázatát nem tudják vállalni.”¹⁸ Az intést a rendfőnök nagy valószínűséggel Bulányinak, esetleg Török Jenőnek

címezte, de ez csak a későbbi történetekből következtethető.

A szerzetesrendek mellett döntő fontosságú volt az Actio Catholica munkája. Élén 1948 végétől Endrey Mihály váci kanonok, majd egri segédpüspök állt. Ő volt a biztosítéka, hogy az AC, még országos szervezeti infrastruktúrájától megfosztva is tovább működött, és koordinálta a katakomba-egyház munkáját. Endrey a legtöbb értekezleten elnökölt, anyagilag támogatta az ifjúságpasztorációt, sőt az AC nyomdája vállalkozott még a broszúrák stencilezésére, sokszorosítására is.¹⁹ A legfőbb broszúráíró, Bulányit is túlszárnyalva Török Jenő volt, mégis Bulányi írásai váltak a legismertebbek. Kezdeti ideológiája talán a „Történelemfilozófia” című füzetkésben nyerte el legrészletesebb kifejtését, az egyes közösségekben a Biblia mellett ez lett az egyik legtöbbet forgatott olvasmány. Szerzője azt a tapasztalatát rögzítette benne, amely egy már papként átélte identitásválság táplált: ekkor próbálta a marxistákat először megérteni, s hozzájuk közeledni. Nagyra értékelte azt a törekvésüket, hogy „mindenkit leültesse az élet asztalához” (az egyháznak szerinte súlyos lemaradása van ezen a téren), ám a negatívum, hogy ezt osztályharcra, gyűlölködéssel, „akasztásokkal” érik el. A kereszténység nem választhatja ezt az utat; a Bibliát tanulmányozva lehet igazán látni, hogy Jézus kicsinnyé válva, földi hatalom nélkül, erőszakmentesen vezet el az üdvösségre. E felismerésnek ekkor még nem a katonai szolgálatmegtagadás lett a gyakorlati következménye; Bulányi, legalábbis későbbi vallomása szerint, a stratégiai fontosságú üzemekben, különösen a hadiüzemekben végrehajtott szabotázsakciókat tartotta célravezetőnek. Eszmefuttatása szerint a keresztény társadalom bevezetését sürgetővé teszi, hogy a földi boldogság megvalósítására szűk 150 év alatt tett mindhárom nagy kísérlet elbukott: a francia forradalomból nem egyenlőség, csak liberális kapitalizmus lett, később a szocializmus és a „népiség” (mint fájelmélet) az esetleges jó szándék ellenére szintén kisiklottak. A „katolikus forradalom” azonban csak akkor jogosult erkölcsileg, ha vezetői jobbat találnak ki az aktuális rendszernél, s önfeláldozó emberek, taktikai hozzáértés szükségesek még hozzá. A pápák írásai szerint, ha e három feltétel megvan, forradalom nélkül, organikusan is átalakul a társadalom.²⁰

Mindemellett két külföldről jött eszmeáramlat, illetve azok hazai adaptációja hatott leginkább Bulányi György és vezetőtársai gyakorlati ideológiájára. Már

¹⁴ IVÁNYI 1997. 13.

¹⁵ A KALOT kimaradásának okairól ld. a 7. sz. jegyzetet

¹⁶ Részletesen ld. Mezey 2013. 76-95.

¹⁷ Uo. 18-19., és ÁBTL V-140907 Bulányi György vallomásai.

¹⁸ Uo. 42-43. p., Feljegyzés Bulányi György 1952. szept. 9-i kihallgatásáról.

¹⁹ Havasy, 1990. 213. vö. a ÁBTL V-140907, V-140907/a és

1-4. kötetek

²⁰ Szokolczay 1989. 23-25., vö. ÁBTL O-8884, 56. p. Jelentés, Debrecen, 1947. nov.24. és ÁBTL V-140907,

2. p. Jelentés a Bulányi-féle illegális szervezkedés ügyében, Budapest, 1952. aug. 9.; uo. 18. p., Feljegyzés Bulányi György 1952. szept. 9-i kihallgatásáról.

maga Kolakovic szervezett munkásifjú csoportokat nemcsak Debrecenben, hanem külföldön is, amelyben példaképe a belga katolikus munkásifjúságot mozgalommá szervező *Joseph Cardijn* káplán volt, s akinek egy ideig munkatársaként is tevékenykedett.²¹ A belga mozgalom, a JOC (Jeunesse Ouvrière Chrétienne - Keresztény Munkásifjúság) hazai testvérmozgalmaként indult az *Ikvay* László lelkész vezette KIOE. Bulányi így mindjárt két forrásból is megismerkedhetett a munkáspasztorációval és annak pedagógiájával. Később elismerte, hogy számára ez „idegen, bizonytalan terep”, és elmékedéseit át kell dolgozni, hogy a munkásfiatalok is megértsék.²² Ettől függetlenül tervbe vette még a gyári munkásság és a munkáspapság megszervezését is, amelyhez az elméleti alapvetést később a francia munkáspapi mozgalom első főpapi pártfogója, Suhard bíboros, párizsi érsek írásaiból nyerte. Konkrét lépéseket végül ez irányba nem tett.²³

VINCZE ENDRE

"FÉNYESEBB A KARDNÁL A LÁNC"

Esettanulmány a katonai szolgálat megtagadásáról

1. Bevezetés

1979 szeptember elején behívót kapott egy akkor 48 éves 4 gyermekes kutató matematikus, három hétig tartó tartalékos katonai szolgálatra. A matematikus, bár diákkorában volt katona, most lelkiismeretével összeegyeztethetetlennek tartotta a bevonulást, és ezt levélben közölte az illetékes parancsnoksággal. Bíróság elé állították, 8 hónapra ítélték, melyből három hónapot letöltött, a többi 46.000 FT pénzbüntetésre váltották.

A következő évben a legnagyobb, 20 éves gyermeke sorkatonai behívót kapott, bevonult, s még az eskütétel előtt úgy döntött, hogy lelkiismereti okokból nem tudja vállalni a katonai szolgálatot. Eredmény: 24 hónap börtön.

Ezt követően további 22 fiatalember döntött hasonlóképpen a 80-as évek során a polgári szolgálat megszületéséig, s büntetésük átlag 24-34 hónap börtön, illetve fogház volt. Legtöbben sorkatonai szolgálatra, néhányan tartalékos szolgálatra kaptak behívót, s volt köztük egyedülálló, s négy-öt gyermekes családapa is.

Az említett 24 szolgálatmegtagadó az erőszakmentességet is magáénak valló és azt hirdető "Bokor" magyar katolikus bázisközösség tagja volt, de valamennyien egyénileg "nem kötelező elvárás" alapján, hanem egyéni lelkiismereti meggyőződéstől indítva döntöttek a fenti magatartás mellett.

Katolikus részről már 1976-ban előfordult lelkiismereti szolgálatmegtagadó, akit akkor 33 hónapra ítélték, s a

Jehova Tanúi részéről még többen már korábban is voltak inkább a börtönt vállalók.

Mi volt az indítéka, s mi volt a célja ezeknek a fiatalembereknek ezzel a történelmi hagyományokkal is szakító, nem mindennapi magatartással? Milyen etikai normák, milyen erkölcsi magatartás jegyében vállaltak a "büntetett előélet" társadalmi státuszát, megbélyegzését?

2. Filozófiai megközelítés

Pauler Ákos "Bevezetés a filozófiába" c. tankönyvében így határozza meg az etika alapproblémáját: az Etika az emberi cselekedet értékéről szóló tudomány, s erkölcsiségben valamely egyénnek azt az állandó készségét értjük, amelynek folyományaként az élet bármely helyzetében a legértékesebb cselekvést igyekszik végrehajtani". Feltételezhető-e, hogy az erőszakot még gondolatban is elutasítók eme tettüket - valamilyen "legmagasabb erkölcsiség" jegyében teszik? A cselekvés erkölcsi megítélésének formai feltétele a beszámíthatóság, azaz a szándékos, - öntudatos - céltudatos ismérvek. A szolgálatmegtagadókat pszichológiai vizsgálatoknak is alávetették, s általában "személyiségzavar - paranoiás hajlam" tüneteket állapítottak meg az egyébként azt megelőzően és azt követően is egészséges lelki alkatú embereknél, azaz megvonták tőlük a külső és belső kényszermentes tudatosságot és szándékosságot, miközben a büntetés alól nem kaptak felmentést, elismerve ezzel céltudatosságukat, mellyel ellene szegültek a törvény vonatkozó paragrafusának. Tartalmi vonatkozásban a cselekvés erkölcsi értékét a cél és az indíték határozza meg. Az indíték jelen esetben a gyilkosságra való lélektani képtelenség annak számára, aki:

-...sohasem tanult gyűlölni,

-s ki gyűlölt minden gyűlöletet s minden szeretetet szeretett, nem élhet, aminek született, mert ölni kell neki, ölni"

(Babits Mihály: Fiatal katona)

S ha békeidőben pusztán sportnak, testedzésnek, férfias erőpróbának tetszik is "gyöngy-élet", potenciálisan gyilkosság az, s gyilkosságra való felkészülés egy ország pénzén, s adandó alkalommal valamely ideológia jegyében

"...trónokat öröl, nemzeteket, százados korlátokat roppantva tör szét érczabolát múltak acél hiteit... s egy nemzedéket egy kerék- forgása lejárta"

(Babits Mihály: Húsvét előtt)

A cél pedig egyfajta tanúságtétel igénye lehetne, felelősségérzet vállalása a társadalomért, az emberiségért, akár vallási megfontolásból, akár

²¹ ZUBRINIC 2008.

²² ÁBTL V-140907, 92. Feljegyzés Bulányi György 1952.

szept. 22-i kihallgatásáról.

²³ ÁBTL O-8884, 85. Jelentés, 1949. jan. 20.

valamilyen erkölcsi értékrendre hivatkozva, vagy csak egyszerűen az általános emberi humánus jegyében.

A legtöbb bölcselő kétféle értéket különböztet meg: önértéket és kölcsönzött értéket. Az előbbit abszolút, az utóbbit relatív értéknek is mondhatjuk. Arisztotelész szerint nincs relatív érték abszolút érték nélkül, hiszen viszonyítani valamit mindig csak valamihez lehet. S a végtelen regresszus lehetetlenségének elvénél fogva az értékskálán sem mehetünk a végtelenségig vissza: kell lennie olyan dolognak, amely már önmagában értékes, s amelynek értékességét már közvetlenül ismerjük fel. Lehet-e ilyen abszolút értéket tulajdonítani a szelídségnek, a másik "nem bántásának", a másik meg nem ölésének, az élet mindenképp fölé való tiszteletének és szeretetének? Lehet-e abszolút értékű etikai elv az „**erő nem alkalmazása**”, mint nem ütés és vissza nem ütés gyakorlatba is átültethető emberi cselekvés hivatkozási alapja, vagy ez is csak egyféle erkölcsi magatartási lehetőség a sok közül, mely történelmi helyzettől, kultúrkörtől, földrajzi politikai társadalmi környezettől és egyéni vérmérséklettől meghatározott? A történelem tanúsága szerint a válasz erre a kérdésre nem egyértelmű, vagy éppen ellentétes, mint ahogyan azt a bevezetőben említett fiatal emberek gondolták, s a bíróságon vallották. Az emberiség története osztályharcok története, véres harcok története, véres háborúk története, ahogy tanultuk annak idején. Mégis vannak ellentétes vélemények és ellentétes gyakorlatok. Erich Fromm a szeretetet tekinti úgy, mint választ az emberi lét kérdéseire. s a Biblia már az Ószövetségben megpendíti az erőszak nélküli társadalom képét.

...ők meg ekevassá kovácsolják kardjukat és lándzsájukat szőlőmetsző késekké. NEMZET nem emel kardot nemzet ellen,

és nem tanul többé hadviselést." (Izaiás kve 2,4)

Az Újszövetség Hegyi Beszédjében pedig a nyolc boldogság egyike a szelídség és békességteremtés

"Boldogok a szelídek és övék lesz a föld" (Mt 5,5)

"Boldogok a békességesek: ők Isten fiai" (Mt 5,9)

Jézus életmagatartásával is igazolta a korábban adott tanítását.

Gandhi, ha más kultúrkörből indulva is, az erőszakmentességben látta népének felszabadulási lehetőségét a brit gyarmatosítók uralma alól.

Visszatérve a kiindulási kérdéshez: lehet-e abszolút értéke a szelídségben megnyilvánuló erő-t nem-alkalmazni akaró etikai elvnek? Abból az előfeltevésből indulok ki, hogy az abszolút értékű cselekedet nem kerülhet önmagával ellentmondásba, ha visszafelé haladok az értékskálán és annak erkölcsi előfeltevéseit nyomon szállok. számos más, első látásra értékesnek tűnő emberi törekvés-cselekvés tökéletlennek és

önellentmondásnak bizonyul, ha olyan alapos, filozófiai vizsgálat alá helyezem. Ilyen például, a felszínes boldogság-keresés, a gyönyör, az élvezetek keresése (hedonizmus), melynek minden határon túli hajszolása káros az egyénre is, a társadalomra is (alkohol, kábítószer stb.). Nincs ez másként egy kulturáltabb boldogságvágyat kielégíteni szándékozó törekvés esetén sem (individuális eudaimonizmus), mert ez előbb - utóbb mások érdekeibe ütközik. A modern kor neuralgikus pontja fogyasztási létünk problematikája, mely egyfelől etikusnak tűnik, hiszen magasabb szinten törekszünk nemcsak anyagi, de szellemi, kulturális szükségleteinket, jó esetben a humanizmus jegyében, ám a humanizmus egy igen költséges életminőség, s a nyugati és északi félteke tudományos - technikai haladása, kulturális-életminőségi és életszínvonal-emelése csak a harmadik világ elszegényedése, nem ritkán éhenhalása árán lehetséges, nem beszélve a környezeti károkról, az energiakészletek rohamos csökkenéséről. Mindezek miatt a kétségtelenül szimpatikusabb szociális eudaimonizmus, a közboldogság és a cselekvő egyén boldogságának harmóniáján dolgozó utilitarista törekvések sem érdemlik ki az "abszolút jó és hasznos" értékjelzőt. Mert óriási érték volna ugyan, ha a társadalom minden tagja a mások boldogságát tartaná élete legfőbb céljának, ám ez esetben szóba kellene állnunk azzal a gondolattal, hogy a közboldogságot szabad minden eszközzel szorgalmazni. Ez viszont a természet kifosztásával jár, amely már más, kortárs embertársaink érdekeit is sérti a gyakorlatban, ám mindenképpen sérti a jövő nemzedékek életét, amennyiben az energiákat az ő kárunkra használjuk föl a jelen, talán nem is leglényegesebb céljaira (nem ritkán embertelen, pusztító célokra) . S ez nem más, mint –át-véve a jövőt kutatók durva szóhasználatát - a **jövő kirablása**.

Pauler Ákos az utilitarizmus tarthatatlanságát abban látja, hogy "ellenkezik az igazságosság követelményével", vagyis nem lehet erkölcsi kötelesség minden embert boldogítani, hiszen a "boldogságnak érdem szerint kell kijárnia". Véleményem szerint többről van itt már szó, mint az igazságosság elvének megsértése. A baj nem ott van, hogy mindenkinek szolgálni akarunk ("hiszen az Úr is felkelti napját jókra és gonoszokra egyaránt"), hanem az a gond, hogy humanizmus és szolgálat címen "a fogyó javakat" mértéktelenül elpazaroljuk, miközben a lényegyet, az anyagiaktól kevésbé függő "környezetbarát, emberbarát Istenbarát" világszemlélet kibontakozásának lehetőségét visszatartjuk.

Hogy mi ez a világszemlélet? Mi ez az eszmény, ez az egyedül emberhez méltó magatartás és végső norma?

Nos, a Biblia igen egyszerű szavakkal fogalmaz: "Ne tedd a másinak, amit nem kívánsz magadnak, s tedd, amit akarsz, hogy veled is tegyenek az emberek."

A szeretet, mint szelídség kifejeződik ebben a tanításban, s gyakorlása nem kerül ellentmondásba önmagával. Aki erőszakos, annak van félnivalója, "aki kardot ragad, kard által vész el!" Persze, aki nem ragad kardot, az is elveszhet kard által, ld. Jézus és az öt követő vértanú, de általuk nem **veszik el senki**, ők "megadják" üldözőiknek a tudatátalakítás (metanoia) lehetőségét, amint István vértanú megadta Saulusnak (Szt. Pálnak).

Lev Tolsztoj KIÁLTVANY AZ EMBERISÉGHEZ c. írásában rámutat az erőszak és a mindenkori elnyomottak sorsa közötti összefüggésre. Az írás elején találó képekkel érzékelteti a szegények és a gazdagok életmódja, és élményvilága közötti feszültséget és mérhetetlen igazságtalanságot. A munkás és paraszt éjt nappallá téve dolgozik s a legszükségesebbekben is hiányt szenved, míg az "uraságok" legnagyobb - gondja a lovaglás, tánc, szerelem, életélvezetek.

"S eltekintve a lovak és nyereg árától, maga a fekete kalap a lilaszínű fátyollal már annyiba kerül, mint amennyit egy kőütő két hónapon át keres, és a divatos angol lovagvesszőért annyit adtak, mint amennyit egyheti földalatti munkáért kap az a legény, aki épp itt bámulja a lovasok és lovak jótáplált alakját!"

"Hát ennek igazán így kell lennie?" - kiált fel Tolsztoj. "Ha van Isten úgy nem lehet és nem szabad ennek így lennie, de ha nincs Isten, akkor is esztelenség az ilyen életrend." (Lám, az örök dilemma: hogyan engedheti Isten a rosszat?)

Tolsztoj az **erőszak létében** látja a választ a kérdésre: "Miután a földbirtok erőszak útján keletkezett, mégiscsak erőszak marad a gyengék, a fegyvertelenek iránt, az erősek és a fegyveresek részéről." A katonaság tehát "azért van, hogy a földet a gazdagok tulajdonában lehessen tartani, s az adókat a gazdagok javára beszéni." Ennek ellenére hamis ideológiát "csepegtetnek az emberek lelkébe, hogy a katonai szolgálat, amelynek gyilkosság a célja, nemcsak, hogy nem haszontalan, hanem valami jó, hősi és dicséretes, s a gyilkosság a harcban pedig éppen nem vétkes dolog." De akkor "miért lesznek az emberek katonák? Miért engedik meg ezt a szülei?"

"Ezért van az a nyomor, az az erkölcstelenség, az a gyűlölet, s a kivégzések és gyilkosságok. Hát vajon miféle tan ez?"

Tolsztoj megdöbbenésére (s a mi megdöbbenésünkre is!) ezt a tant *kereszténynek* nevezik. "Eleinte különösnek tetszik az embernek, aki az evangéliumot ismeri, hogy az a kereszténység, amely az istenemberséget, a szellemi szabadságot, az emberek testvériségét, minden erőszak megtagadását, az ellenség iránti szeretetet tanította, hogyan tudott

elváltozni oly különös tanná, amely a felsőség iránti engedelmisséget, s annak kívánságára még a gyilkosságot is prédikálja." Az, elváltozás okainak felderítése messzire vezetne. Mindenesetre meg kell jegyeznünk, hogy evangélium és történelmi egyház nem azonos fogalmak.

Tolsztoj a megoldást a hamis tanok megszűnésében látja. úgy majd nem lesz katonaság, s magától is meg fog szűnni az erőszak, elnyomás és demoralizálás, melyet a népek lelkén gyakorolnak." De amíg ezek a tanok léteznek, - s féltő, hogy nem is tűnnek el soha, - "a hadsereg a kisebbség kezében lesz, s ezt a maga hasznára fogja fordítani, hogy a többség munkája gyümölcsét elvegye". Lesz azonban mindig egy másik kisebbség is, **amely kontraszt-társadalmat kíván létrehozni, evangéliumi alapon, mint a tanulmány apropójául szolgáló fiatalemberek önkéntes kivonulása az erőszak világából.**

P.D.OUSPENSKY

EGY ISMERETLEN TANÍTÁS TÖREDÉKEI 2. FEJEZET A TUDÁS ELOSZTÁSÁNAK IGAZSÁGTALANSÁGÁRÓL.

Állandósult csoportunkban az egyik beszélgetésnél megkérdeztem G.-t: „Ha az ókori tudományt megőrizték és ha létezik a mi tudományunktól eltérő, sőt ezeket felülmúló tudás, miért van olyan gondosan eltitkolva, miért nem válhat közös tulajdonná? Miért van, hogy azok az emberek, akik birtokolják ezt a tudást, nem engedik, hogy bekerüljön az élet általános körforgásába a hazugság, a gonoszság és a tudatlanság elleni küzdelem érdekében?”

Úgy gondolom, ez az a kérdés, ami általában minden elmében felmerül az ezoteriával való első találkozáskor.

„Erre két válasz van” mondta G. „Először is ez a tudás nincs elrejtve; másodsor, ennek nagyon sajátos jellege miatt nem lehet közös tulajdon. Vegyük a második pontot először. Bebizonyítom önöknek, hogy ez a tudás (hangsúlyozta a szót) sokkal könnyebben elérhető azoknak, akik képesek azt elsajátítani, mint ahogy azt általában gondolják; minden nehézség abból ered, hogy az emberek nem akarják, vagy nem képesek azt átvenni.

De mindenekelőtt meg kell érteni, hogy ez a tudás nem lehet mindenkié. Még túl sok emberé sem. Ilyen a törvény. Önök ezt nem értik, mert nem fogják fel, hogy a tudás, mint minden más a világon, *anyagi*. Anyagi, ami azt jelenti, hogy az anyagság minden tulajdonságát birtokolja. Márpedig az anyagság egyik első tulajdonsága az, hogy a mennyisége mindig korlátozott, vagyis, hogy egy bizonyos helyen egy bizonyos időben csak korlátozott mennyiség létezik belőle. Még a

sivatag homokja és a tenger vize is változatlan, pontosan meghatározott mennyiségben van jelen. Ha tehát a tudás anyag, ez azt jelenti, hogy meghatározott mennyiség van belőle egy adott helyen és adott időben. Azt lehet mondani, hogy egy bizonyos időszak, mondjuk egy évszázad folyamán, egy bizonyos adott mennyiségű tudás áll az emberiség rendelkezésére. De, mint a mindennapi élet megfigyeléséből tudjuk, a *tudás anyaga* különböző minőségű lehet, attól függően, hogy kisebb, vagy nagyobb mennyiségben van felvéve. Nagy mennyiségben felvéve egy embernél, vagy mondjuk egy kis csoportnál nagyon jó eredményt ad; kis mennyiségben, vagyis nagyon sok ember által felvéve, semmilyen eredményt nem ad, vagy még negatív eredményt is hozhat, a vártak ellenkezőjét. Így, ha egy bizonyos mennyiségű tudás sokmillió ember között oszlik meg, minden egyén nagyon keveset kap belőle, és ez a kis mennyiségű tudás nem változtat semmit sem az életében, sem a dolgok megértésében. És bármilyen nagy tömeg ember kapja ezt a kis mennyiségű tudást, semmit sem fog változtatni az életükön kivéve, hogy talán még bonyolultabbá teszi.

De ha ellenkezőleg, nagy mennyiségű tudás tömörült kevés embernél, akkor ez a tudás nagy eredményeket ad. Ebből a szemszögből nézve sokkal előnyösebb, ha ezt a tudást kevés ember őrzi és nincs szétszórva a tömeg között.

Ha tárgyak bearanyozásához egy bizonyos mennyiségű aranyat veszünk, tudnunk kell, vagy ki kell számítanunk, hogy pontosan hány tárgy aranyozható be ezzel a mennyiségű arannyal. Ha nagyobb mennyiséget próbálunk bearanyozni, az aranyozás nem lesz egyenletes, foltos lesz, és a tárgyak még sokkal csúnyábbak lesznek, mintha nem lennének aranyozva; így végül az aranyunkat elpocsékoljuk.

A tudás elosztása pontosan ugyanezen az elven alapszik. Ha a tudás mindenkinek megadatott, senki sem kap semmit. De ha csak kevés embernek van fenntartva, akkor nem csak megőrzik, amit kapnak, hanem gyarapíthatják is.

Ez a teória első pillantásra nagyon igazságtalannak tűnik, mert azoknak a helyzetűeknek, akik a tudást megtagadták azért, hogy páran többet kaphassanak, nagyon szomorúbbnak, meg nem érdemeltebbnek látszik, mint amilyen valójában. A valóság azonban egészen más; a tudás szétszórásában nincs semmi igazságtalanság.

A tény az, hogy a legtöbb embernek egyáltalán nem kell a tudás és az általános kiosztásban még a mindennapi élethez szükséges részt sem veszik el. Ez különösen a kollektív örület időszakában válik nyilvánvalóvá; a háborúkban, forradalmakban, mikor úgy látszik, hogy az emberek még azt a kis józan eszüket is elvesztik, amijük volt és teljes automatákká válnak, átadják magukat a mértéktelen rombolásnak,

mintha még létfenntartási ösztönüket is elvesztették volna. Ennek következtében rendkívül nagy mennyiségű senki által nem igényelt tudás marad, és áll rendelkezésére azoknak, akik képesek felismerni értékét.

Nincs ebben semmi igazságtalanság, mert azok, akik ezt a tudást megkapják, nem vesznek el senkitől semmit, csak azt használják, ami másoknak nem kell, ami egyébként elveszne, ha nem vennék el.

Az egyesek által összegyűjthető tudás, annak mások által való visszautasításától függ.

Vannak időszakok az emberiség történetében, melyek általában egybeesnek a kultúrák és civilizációk hanyatlásának kezdeteivel, amikor a tömeg jóvátehetetlenül elveszti józan eszét és kezdi mindazt elpusztítani, amit évszázadok és évezredek kultúrái építettek fel. A tömeg örületének ilyen korszakai, amik gyakran egybeesnek geológiai kataklizmákkal, klímaváltozásokkal és hasonló bolygójelenségekkel, óriási mennyiségű tudásanyagot szabadítanak fel. Ilyenkor fontos munka azt összegyűjteni, ami különben elveszne. Így a szétszórt tudásanyag összegyűjtése gyakran egybeesik a kultúrák és civilizációk hanyatlásával és széthullásával.

A kérdésnek ez az oldala világos. A tömeg nem törődik a tudással, nem kér belőle és vezetői saját önző érdekükben a félelmet és ellenszenvet próbálják megerősíteni bennük mindentől, ami új és ismeretlen. A rabság, amiben az emberiség él, ezen a félelmen alapul. Még elképzelni is nehéz minden borzalmát ennek a rabságnak. De az emberek nem értik, hogy *mit* vesztenek. És hogy megértsük ennek a rabságnak az okait, elég megfigyelni hogyan élnek az emberek, mi az életük célja, mire vágynak és törekednek, mire gondolnak, miről beszélnek, mit szolgálnak és mit imádnak. Gondolják meg, hogy mire megy a jelenkori művelt társadalom pénze: ha a háborút félre is tesszük, fontolják meg, minek van a legmagasabb ára, mi vonzza a legnagyobb tömeget? Ha egy pillanatra elgondolunk ezeken a kérdéseken, világos lesz, hogy az emberiség jelenlegi állapotában, az érdekkörökben melyekben él nem várhat el mást, mint ami van. De ahogy már mondtam, ez nem is lehet másképpen. Képzeld el, hogy az egész emberiségnek fél kiló tudás jut egy évben. Ha ez a tudás a tömegek között lesz szétszórva, mindenki olyan keveset kap, hogy ugyanolyan ostoba marad, amilyen volt. De mivel, csak nagyon kevesen akarják ezt a tudást, azok, akik kérik, kaphatnak mondjuk mindegyik egy magnyit és így megkapják azt a lehetőséget, hogy intelligenciájuk fejlődjön. Nem lehet mindenki intelligens, még ha kívánja sem. És ha intelligenssé válnának ez sem segítene, mert létezik egy általános egyensúly, amit nem lehet felborítani.

Ez az egyik oldal. A másik az, ahogy már említettem

senki sem rejt el semmit; nincs itt semmi misztérium. De az igazi tudás elnyerése vagy átadása óriási munkát és nagy erőfeszítést követel attól, aki adja és attól is, aki kapja. Akiknek birtokukban van ez a tudás mindent megtesznek, hogy átadják és megosszák a lehető legtöbb emberrel, hogy megkönnyítsék annak megközelítését és hogy képessé tegyék őket felkészülni az igazság átvételére. De tudást nem lehet ráerőszakolni senkire és ahogy már mondtam, ha pártatlanul vizsgáljuk az átlagember életét, hogy mivel tölti napját és milyen dolgok érdeklik, az azonnal bebizonyítja, hogy lehetetlen ezt a tudást birtokoló embereket azzal vádolni, hogy nem kívánják továbbadni, vagy másokat megtanítani arra, amit ők már tudnak.

Aki a tudást akarja, annak magának kell a kezdeti erőfeszítéseket megtennie, hogy megtalálja a forrását, azt megközelítse, segítségül véve az útbaigazításokat, amiket mindenki megkaphat, de amiket az emberek általában nem akarnak meglátni, vagy felismerni. Nem jöhet a tudás az emberekhez ingyen, saját erőfeszítéseik nélkül. Ezt elfogadják, ha a megszokott tudományról van szó, de amikor a *nagy tudományról* van szó, ha egyáltalán elfogadják létezésének lehetőségét, akkor másra számítanak. Mindenki nagyon jól tudja, hogy ha az ember meg akar tanulni kínaiul, ahhoz néhány évi komoly munkára van szükség; mindenki tudja, hogy 5 évre van szükség az orvostudomány lényegének megértéséhez és talán kétszer ennyi időre a festészet és a zene tanulmányozásához. És mégis vannak elméletek, amelyek azt állítják, hogy a tudást el lehet érni minden egyéni erőfeszítés nélkül, *még alvásban* is. Az ilyen teóriáknak már a létezése is megmagyarázza, hogy miért nem érheti el az embereket a tudás. Ugyanakkor lényeges megérteni, hogy egy ember *önálló* erőfeszítései valamit elérni ez irányban nem hozhatnak semmi eredményt. Az ember a tudást csak azok segítségével tudja elérni, akiknek az már megvan. Ezt kezdettől fogva meg kell érteni. *Attól kell tanulni, aki már tud.*”

HORVÁTH ISTVÁN SÁNDOR

TAMÁS TANÚSÁGTÉTELE

Azért ajánlom, mert számomra legalábbis új szempontból közelítette meg Tamás "hitetlenségét", s talán másokat is elgondolkodtat.

Szeretettel: Harmath Jóska

A mai vasárnapra egy vendéget hívtam. Ő fogja tartani a szentmisében a beszédet, ő vezeti ma gondolatainkat,

elmélkedésünket. Át is adom neki a szót. Hallgassuk figyelmesen!

Köszönöm a meghívást erre az ünnepi alkalomra. Engedjék meg, hogy először is bemutatkozzak: Tamás vagyok, a názáreti Jézus apostola, a tizenkettőből az egyik. Van egy melléknevem is, Ikernek hívnak, de az ikertestvéremről most nem szeretnék beszélni. Sokan csak hitetlen Tamásként emlegetnek, amin nem szoktam megsértődni, inkább arra kérek mindenkit, hogy tanuljanak abból, ahogyan én a kezdeti hitetlenségemből, kételkedésemből eljutottam a hitre.

Bizonyára azt gondoljátok, hogy hitetlen voltam. Pedig ennél rosszabb volt a helyzet, én teljesen kétségbe voltam esve. Nagyon megrendített az, ami Jézussal történt. Korábban elképzelni sem tudtam volna azt, hogy az ő élete ilyen szörnyű módon, az ő keresztre feszítésével fog véget érni. Csodálatos volt az a három esztendő, amíg együtt voltam vele én és a többi tanítvány. Amikor Jézust elfogták és másnap meghalt a kereszten, én teljesen kétségbe estem, elrejtőztem mindenki elől. Ezért nem voltam ott, amikor Jézus megjelent a többieknek. De, ugye megértitek az én helyzetemet? Ugye, megértitek az én akkori lelkiállapotomat? Egyedül akartam lenni. Újra át akartam gondolni mindent, ami velem történt, amíg az Úr tanítványa voltam, főként az utolsó napok eseményeit. El akartam gondolkodni azon is, hogy mi lesz ezután? Mit fogok tenni mostantól? Mi fogja kitölteni életem napjait? Zaklatott voltam és egyáltalán nem értettem, hogy miért így kellett befejeződni ennek a csodálatos történetnek Jézussal. Nem akartam senkivel sem találkozni. Tudjátok, attól is félttem, hogy ha Jézusnak ez lett a sorsa, akkor utána majd mi, az apostolok fogunk következni. Félttem, hogy néhány nap múlva engem is elfognak és elítélnek. Magamban azt tervezgettem, hogy kicsit várok, aztán egy éjszaka elszökök a városból és valahol majd új életet kezdek. Kérlek, ne ítéljetek el engem! Szerintem közületek sokan ugyanígy tettek volna. Nem akarlak ezzel megbántani benneteket, de talán ti is ugyanolyan elkeseredettek és kétségbeesettek lettetek volna ebben a helyzetben, mint én.

Aztán mégis találkoztam az apostolokkal. Ez azon az estén történt, amely napnak a hajnalán Jézus feltámadt. De én mit sem tudtam erről! És akkor a többiek elmondták, hogy Jézus él, feltámadt a halálból. Egymás szavába vágva bizonygatták nekem, hogy megjelent nekik. Mindenki csak velem foglalkozott, engem akartak meggyőzni arról, hogy igazat mondanak. Én meg csak ráztam a fejemet kételkedve: Ezt csak akkor fogom elhinni, ha én is láthatom őt! Igen, azt akartam,

hogy megérinthessem a sebhelyeket a testén. Úgy gondoltam, hogy ezek majd bizonyítani fogják azt, hogy nem képzelődöm, hanem valóban Jézus áll előttem. De amíg a saját szememmel nem látom ezeket a sebeket, addig ne mondjon nekem senki semmit! Engem a szavak nem fognak meggyőzni! Így gondolkodtam, aztán ismét elmentem, hogy magamban legyek. Tudjátok milyen volt számomra az a hét? Szörnyűbb, mint a korábbi napok! Még jobban el voltam keseredve, mint korábban. Egyrészt nagyon bántott, hogy nem voltam együtt a többiekkel. Bántott, hogy egyedül én maradtam le arról, amikor a Feltámadott megjelent. Másrészt elkezdtem reménykedni. Bízam abban, hogy teljesülhet a vágyam. És azt akartam, hogy ez a remény, ez a bizalom, ez a hit erősebb legyen, mint a korábbi kételkedésem. Ezért mentem aztán egy hét múlva a többi apostolhoz. Úgy éreztem, hogy ki kell nyitnom egy ajtót, amelyet Jézusnak nem kell kinyitnia. Az ajtón át be kell lépnem oda, ahová Jézus majd nem ajtón keresztül fog megérkezni, hanem egyszerűen megjelenik. És ki kellett nyitnom szívem kapuját is. És ekkor történt az újabb megjelenés. Jézus ismerte az én vágyamat és teljesítette azt. Rengeteg csodálatos dolgot átéltem Jézus mellett, de ez volt a legcsodálatosabb. Bántam már, hogy kételkedtem és nem hittem apostoltársaimnak. Aztán megvallottam hitemet, ezt mondtam Jézusnak: „Én Uram, én Istenem!” A szeméből megbocsátás sugárzott. Én pedig örültem, hogy a hitetlenségem megszűnt.

Azóta is a világot járom. Mindenütt azt próbálom az emberek lelkére kötni, amit Jézus mondott nekem: „*Boldogok, akik nem láttak, és mégis hisznek!*”

FITYUSNÉ APÁTI ZSUZSA

ELMÉLKEDÉS

Fellázadt a Föld. Elege van már a kizsákmányolásból, a mértéktelen jólét hajszolásból, a felesleges luxus mindenek elé helyezéséből. Nem azért kapta az ember a Földet, hogy kizsákmányolja, hanem hogy felhasználva életet adó értékeit, Istennek tetsző életet éljen. A Föld köszöni szépen, megvan az ember nélkül, sőt ha nem avatkoznánk be folyamatosan, ha nem akarnánk a magunk képére, a magunk igényére formálni, virágzó, életerős, gyönyörűséges élő- és növényvilág burjánzana rajta.

Minden kor embere meg akarta mutatni, hogy képes túlszárnyalni az Istent. A tudás fájának tiltott gyümölcse mindig felkínálkozott, és meg is találta embereit, akik képtelenek megelégedni azzal, ami van. Minden lehetséges forrást a maga hasznára akar az ember fordítani, átgázolva mindenben és mindenkin, aki az útjában áll.

Fellázadt a Föld. Millió jelzést küldött, erdőtűz, földrengés, árvíz, betegségek tömkelege formájában, de az ember nem akar látni. Önző, elbizakodott, csak magában bíz. Képtelen megállni, felnézni az Égre, belenézni a szívébe, elgondolkodni azon, hogy ez nem mehet tovább így. Lehet, hogy az utolsó figyelmeztetést kapjuk most, a vírus, amely sarokba szorít, legyűr, és azt sem tudjuk, honnan támad. A nagy egész szempontjából semmi egy ember, de akár száz vagy ezer, vagy milliók. Egyedül Istennek fontos az ember. Ő számon tart minden egyes lelket. Örök életet ígért nekünk Jézus által, helyet készít a Mennyben. De hogy a földön mennyi időnk van....?

Itt az alkalom, hogy felvértezzük magunkat imával, jócselekedettel, megtéréssel, a jézusi útra téréssel.

A feltámadt Jézus adjon nekünk erőt a nehéz időben, kitarást és hűséget a megtalált Igazság megéléséhez.

BŐJTE CSABA

KEDVES KORONAVÍRUS!

Hadd kezdjem azzal, hogy nem vagy valami népszerű a világban... De tudom, nem is azért jöttél, hogy rajongókat és lájkokat gyűjts. Mert az nem sok lenne. Inkább más a célod, talán valamiféle figyelmeztetés.

Figyelmeztetés, hogy rossz irányba haladunk, hogy önzően viselkedünk, hogy nem élünk elég tudatosan. Pazarolunk, örült módon vásárolunk. Sőt, a vásárlás komplett hétvégi programmá nőtte ki magát. Annyit utazunk, hogy már lassan a repülő is dugóba kerülnek. Nem töltünk elég időt a családdal. Nem empátiával és segítséggel fordulunk egymás felé, hanem kritizálásból és kioktatásból emelünk falakat

Na, de aztán jöttél

Úgy döntöttél, hogy kezdedbe veszed az irányítást, és pár hónapra megállítod a világot. Figyű, nem gondolod, hogy túl drasztikus eszközt választottál? Bár, lehet, hogy igazad van. Lehet, hogy már csak ebből értük. A

rokonaid biztos meglátogattak minket korábban, és próbáltak szelídebben figyelmeztetni, de nem sikerült.

Kénytelen voltál Te közbelépni, hogy Neked hátha hiszünk. És látod, hiszünk. Csak óriási szomorúság, hogy ezért milyen nagy árat fizetünk. Emberéleteket és gazdasági összeomlást. De a tragédiák mellett azért szép dolgokat is intéztél, amiért hálásak lehetünk.

A világsztár biznismen apukák most esti mesét olvasnak a lányaiknak.

A folyton rohanó anyukák most leporolták a varrógépet és maszkot varrnak a fél utcának.

Az oktatás pár nap alatt éveket ugrott, és átléptünk a digitális korba.

Az iskolák bezártak ugyan, de az élet iskolája megnyitotta kapuit.

A gyerekek részt vállalnak a házimunkából, látják, hogy mennyi energiába kerül rendben tartani a lakást.

Kiderült, hogy milyen sokan tudnak otthonról dolgozni anélkül, hogy órákat zötyögnének a munkahelyükre és vissza.

Estéknként kártyapartitól és táncos családi bulitól hangosak a nappalik.

A konyhákból áradnak a finom illatok, olyanok is megsütötték életük első kenyerét, akik eddig csak dobozból ették a rendelt ebédet.

A boltok fejlesztették a szolgáltatásaikat, egyre többen vállalnak házhozszállítást, hogy megéljenek.

Rákényszerítettél minket, hogy legyünk beosztottak és gondolkodjunk előre, mert nem ugrunk le csak úgy egy doboz tejfölért a boltba.

Az egészségügyi dolgozók (ismertebb nevükön Hősök) naponta ajándékokat kapnak. Virágokat a kertésztől, friss pizzát a helyi étteremből, biztató, hálálkodó transzparenszeket a lakosságtól.

A kihalt városokban újfajta élet jelent meg. Turisták helyett vaddisznók mászkálnak Róma utcáin, Velencében pedig újra hattyúk, kacsák, halak és delfinek úsznak motorcsónakok helyett.

Olyan helyeken is kék lett az ég, ahol a szmogtól eddig azt sem tudták, milyenek az igazi színek.

Segítségnyújtó üzenetek árasztják el az internetet.

Aggódunk a rég nem látott, távoli ismerősökért is, érzékenyebbek és érzelmesebbek lettünk.

A lakóparkokban - ahol talán nem is ismerték egymást a szomszédok -, közös zumba órát tartanak az erkélyeken.

A nagyszülők Skype-on mondott mesével enyhítik az unokák hiányát.

A szülők egyre jobban tisztelik és elismerik a pedagógusokat, mert most ők tanulnak otthon a gyerekekkel.

Sorra születnek az egymást támogató, kreatív ötleteket adó csoportok a facebook-on.

Rendezzük a holmikát a szekrényben, elkészülünk az évek óta halogatott feladatokkal is.

Szépülnek a kertek, tisztulnak a padlók és a függönyök.

Fertőtleníjtük a kilincseket és a telefonokat, amit vírusmentes időkben is gyakran meg kéne tennünk.

Ülünk a hypo - és kenyérillatú lakásokban, és egyre csak várunk, várunk...

Várjuk, mikor hagysz itt minket. Mikor érdemeljük ki a jutalmat, hogy elköszönsz tőlünk. Az a legrosszabb, hogy bizonytalanságban tartasz, és nem vághatjuk a centit. De majd ezt is megszokjuk. Megtanuljuk, hogy nem tudunk mindent kiszámítani és kontrollálni. Kreatívvá és erőssé tesz minket az új helyzet, mert látjuk, hogy minden nap abból kell kihoznunk a legtöbbet, ami éppen van. Ha kevés a liszt, akkor kevés lisztből.

Néha eljátszunk a gondolattal, hogy milyen lesz, amikor végre lelépsz.

Tudod, mit remélek?

Hogy nem onnan folytatjuk, ahol abbahagytuk. Nem térünk vissza abba az állapotba, amiben találtál minket, hanem szintet lépünk. Emlékezni fogunk az üzeneteidre, és megtartjuk az újonnan kialakult szokásainkat. Nem lesznek kapzsi, kielégíthetetlen vágyaink, hanem kevesebb is beérjük.

Értékeljük az élet apró örömeit, amikről Te megmutattad, hogy nem is olyan apróságok.

Azok a legnagyobbak.

Üdvözöllek (de csak tisztos távolságból)

HABOS LÁSZLÓ

VERSEK

A végtelen vándora

Anyám halk sikolya röpönt
a csendben,
s megjelentem,
én, a végtelenből érkezett vándor,
egy szeretetre vágyó
halálra ítélt,
küzdeni öröklétemért e földön.
Anyám ringatta bölcsőm
a csendben,
s felcseperedtem,
én, a végtelenből érkezett vándor
egy teremtoi álom
vállalására,
hogy képes az ember emberként élni,
önzetlenül szeretni az öröklétéig.

***

Szólt a gong

Megszólalt az ezüst gong
Nagyot szólt
Csak az anyám ujjongott
S kezdődött
Ez a végtelen játszma.
S játszottam
Mindennap az élet-játékot,
S fényt láttam
S hangot hallottam magamban,
Halkan szólt,
Hogy legyek a fénynek társa.
S vagyok
Kiátkozott, elhagyott árva
S a csendben
Jövő időm rámszámolt.
Ha szólt a gong

***

ember maradok

apám s anyám
hallgatott a szóra
lettem s vagyok

apám s anyám
tanított a jóra
kaptam s adok

apám s anyám
a jövőm hol van
hisz képmás vagyok

apám s anyám
hallgatok a szóra
s ember maradok

***

anyám

anyám mondj egy imát
értem
mert még mindig nem
értem
hogy a végtelennek
miként lesz vége

anyám koptasd sajtó
térded
mert még mindig nem
kértem
időtlen hajlékot
atyám tenyerében

BULÁNYI GYÖRGY

HAZAÉRKEZTEM

(RÉSZLET A NAPLÓBÓL)

Haza érkeztem, odaát vagyok. Látom, várnak is már reám. Apám, anyám, korábban elhalt testvéreim: Ágoston és Laci és Marcsuka, meg a nagymamák és nagypapák.

A rendtársaim: Sík Sándor, a magyartanárom: Bátor, meg börtönbeli elítélt társam, Juhász Miklós; Bokorbeli testvéreim: az Andi, a Barna, a Gyszi bácsi, a Zsóka, a Hancz Laci meg a többiek. Megismerem őket. Örülnek nekem és én is nekik. Mondják: végre itthon vagy! Gyere, ülj asztalhoz! Igyál abból az új borból, amelyről Jézus is beszélt! Iszom boldogan. Ízlik.

És hol van Jézus? - kérdezem. Őt is láthatod mindjárt. Csak ne légy mohó, s érd be egyelőre velünk. Nem kérdeznek, mert mindent tudnak rólam, csak nekem újdonság itt minden, és kérdezek és kérdezek. Beszélgetünk és nincs idő.

Nem megy le a nap, nincs sötétedés, csak fény és fény és fény. Észre se veszem, hogy van testem, vagy nincsen, de napszemüvegre nincs szükségem.

És nincs semmi kétségem, hogy én én vagyok, s anyám - anyám.

***

GYÁSZHÍR

Szomorú szívvel tudatjuk mindnyájatokkal, hogy szeretett *Király Mártink*, hosszú, példamutatóan viselt szenvedés után április 3-án hazatért Teremtőjéhez. Halála előtti napon Pio atya alábbi imáját hozta nyilvánosságra. Imádkozzuk mi is Mártira gondolva!

Maradj velem, Uram, mert szükséges, hogy velem légy, hogy el ne feledjelek. Tudod, hogy milyen könnyen elfordulok tőled.

Maradj velem, Uram, mert gyenge vagyok, szükségem van a Te erődre, hogy ne essek el annyiszor.

Maradj velem, Uram, mert Te vagy az én életem, és nélküled értelmetlen és reménytelen a létem.

Maradj velem, Uram, mert Te vagy az én világosságom, és nélküled sötétségben vagyok.

Maradj velem, Uram, hogy megmutasd nekem a Te akaratodat.

Maradj velem, Uram, hogy halljam a hangodat, és kövesselek.

Maradj velem, Uram, mert még jobban akarlak szeretni, és mindig Veled akarok lenni.

Maradj velem, Uram, ha azt akarod, hogy hűséges legyek Hozzád.

Maradj velem, Uram, mert bármilyen szegény is a lelkem, azt kívánom, a Te számodra a vigasz helye, a te szereteted

fészke legyen.

Maradj velem, Jézus, mert már késő van, és a nap lenyugvóban, múlik az élet. Közeledik a halál, az ítélet,

az

örökkévalóság. Meg kell újítanom az erőmet, hogy ne álljak meg útközben, ehhez szükségem van Rád. Félek

a

sötétségtől, a kísértésektől, a szárazságtól, a keresztől, a szenvedésektől. Óh, mennyire szükségem van Rád, én Jézusom, a számkivetés éjszakáján!

Maradj velem, Jézus, mert az élet sötétségében – annak minden veszedelmével – szükségem van Rád. Segíts, hogy felismerjelek, úgy, mint tanítványaid a kenyérszegéskor, hogy a szentáldozás legyen a világosság, amely

eloszlatja a sötétséget, az erő, amely fenntart engem, és egyetlen boldogsága szívemnek.

Maradj velem, Uram, mert halálom óráján is Veled akarok lenni, ha nem a szentáldozásban, legalább kegyelmedben és szeretetedben.

Maradj velem, Jézus, nem kérem isteni vigasztalásodat, mert nem vagyok rá méltó, csak a te jelenléted ajándékát kérem.

Óh, igen, ezt kérem Tőled!

Maradj velem, Uram, egyedül Téged kereslek, a Te szeretetedet, a Te kegyelmedet, a Te akaratodat, a Te szívedet, a Te

lelkedet, mert szeretlek Téged, és nem kérek más jutalmat, mint hogy egyre jobban szeresselek, erős, cselekvő szeretettel.

Add, hogy teljes szívemből szeresselek itt a földön, hogy aztán tökéletesebben tovább szeresselek az örökkévalóságban, édes Jézus.

***

KIRÁLY ANNA

MEGEMLEKEZÉS

Tegnap elvesztettem a nővéremet...

Emlékszem, amikor megtudtuk a diagnózist már több, mint 1 éve. Éppen házi ápolásban voltam s a konyhában készítettem a néni ebédjét. Elolvastam a Márti által írt facebookos posztot, majd csörgött is a telefonom, Anya, majd bátyám is hívott, hogy értelmezsem az orvosi szöveget. Én sem tudtam igazán értelmezni...vagy inkább nem akartam. Mikor sikerült felfognom a helyzetet, dühös voltam. Mindenre, mindenkire, Istenre. Emlékszem utána a szilveszterre. Ahogy a tűzijátékok fényét néztem zokogva, az jutott eszembe, vajon a következő szilvesztert megéli-e Márti? Megélte.

Istennek legyen hála! Emlékszem, hogy amikor tudatosult a diagnózis bennem, többet nem tudtam rágyújtani. Szégyelltem magam. Ő sosem dohányzott, mégis nehezére esett köhögés nélkül elmondani egy mondatot. **Hálát adok**, mert Ő adott erőt a leszokáshoz. Most már csak azért szégyellem magam, mert az Ő szenvedése kellett ahhoz, hogy észrevegyem mit művelek...

Emlékszem arra a sok mélypontra a betegsége alatt. Amint ezek eszembe jutnak, mindig hozzájuk csapódott valami reménysugár is, ami végig ott volt a negatív történések körül vagy után.

Emlékszem, amikor Márti mérlegelte a kemoterápiát. Az orvosok szerint, ha nem fogadta volna el, 3 hete lett volna.

Istennek hála, elfogadta a kezelést és az utolsó lélegzetvételéig

küzdött! Emlékszem amikor a kemók után, nálunk volt a Nyírfában. Magam előtt látom a görnyedt, vékony,

fehér alakját, amit rázott a köhögés. Miközben kikísértem a mosdóba, imádkoztam, hogy ne szenvedjen tovább! Nem mindig azért imádkoztam, hogy gyógyuljon meg, hanem hogy a Jóisten enyhítse a szenvedését, bármit is jelentsen ez. Sokszor kértem a Jóistent, adjon nekem a szenvedéséből. Elkeseredésemben, hányszor mondtam, hogy „bár én lennék beteg”. De én, nem voltam ehhez a hatalmas kereszthez méltó.

A sok szenvedés között, mindig ott volt a remény sugara. **Istennek legyen hála!**

Sokszor éreztem mérhetetlen dühöt az egészségügy és a benne dolgozók iránt. Még nehezebb volt ezzel szembesülni úgy, hogy én is közéjük tartozom. Viszont, **hálát adok Istennek** azokért a személyekért, akik enyhítették Márti fájdalmát, támogatták lelkileg, biztatták a küzdelemben!

Sokszor beszélgettünk Mártival, vajon miért alakult ez ki nála, ez az embert felemészítő betegség. Én úgy hiszem, Isten őt tartotta olyan erősnek és kitartónak, aki ezt a keresztet elbírja s őáltala mi is nyerünk, esélyt kapunk a változásra, változtatásra és átértékeljük az életünket.

Márti hihetetlenül pozitívan tudta látni a helyzetet még akkor is, amikor reménytelennek tűnt minden. **Hálát adok Istennek,** hogy ilyen nővért adott nekem!

Az utolsó 2 hét volt (a kezdetleges kemós tünetek után) a legkeményebb. Március 28-án, hajnali 2-től fél6-ig tartott a köhögési rohama, ami majdhogynem a fulladásos halálhoz vezetett. Ha tudtam volna, mennyire fél, biztosan jobban próbáltam volna nyugtatni...arra emlékszem, hogy miközben próbáltam nyugtatni s elvonni a figyelmét, néhol pedig biztatni,

hogy köhögje fel a váladékot, hajnali 5 felé tartva, imádkoztam, hogy Isten vegye el a szenvedését. Az utóbbi időben sokszor voltam náluk és minden egyes köhögésénél csak azért imádkoztam, hogy ne alakuljon rohammá. Tudtam, hogy a fulladásos haláltól félt a legjobban. **Hálát adok a Jóistennek,** hogy ott voltam vele és **hálát adok,** hogy nem akkor szólította

magához.

Április 2-án, a hospiceba való kerülése után 1 nappal, bementünk hozzá, hogy Anyát és Apát lássa. Megkönnyebbülés volt eljönni tőle. Pozitív volt, a fáradtságán erőt véve is tudott mosolyogni. Csodálatos volt az utolsó napokban is! Április 3-án még elkészönt férjétől és fiától is s tudtam, hogy még aznap fogok kapni egy telefont, ami a földi létének elmúlását fogja jelenteni. Így is történt. Most úgy érzem, megnyugodtam. Nem szenved többé. A legjobb helyen van, a legjobbak között. Most már rajtunk a sor. Helyt kell álljunk s követnünk kell Őt, mert példaértékű volt a lénye. Segítenünk kell egymást, akik itt maradtunk. Amikor pedig eljön az ideje, elmeséljük Ferkónak, milyen fantasztikus Édesanyja van.

Szívemben nyugalom van és megkönnyebbülés. Remélem méltó leszek ahhoz, hogy Isten Országába jussak s találkozam Mártival, mert tudom, Ő már fentről néz le ránk és ebben a pillanatban is melenget a mosolya.

Istennek legyen hála!